

CURTEA
DE APEL CHIȘINĂU

2043, mun. Chișinău, str. Teilor 4
www.instante.justice.md; e-mail: cac@justice.md
Tel. (022) 409-209; Fax: (022) 635-355

CHISINAU
COURT OF APPEAL

4 Teilor str., Chișinău 2043
www.instante.justice.md; e-mail: cac@justice.md
Tel. (022) 409-209; Fax: (022) 635-355

Data : 10 noiembrie 2022

Nr. dosarului : 1a-1865/21

4-35717-2433

Curtea Constituțională a RM
Mun. Chișinău, str. A. Lăpușeanu 28, MD-2004

Colegiul Penal al Curții de Apel Chișinău vă remite spre examinare sesizarea privind ridicarea excepției de neconstituționalitate înaintată de către avocatul Balan Iulian, în cadrul cauzei penale de învinuire a cet. Șor Ilan Miron de comiterea infracțiunilor prevăzute de art. art. 190 alin.5, 243 alin.3 Cod penal.

Anexă : Sesizarea pe 192 file

Judecătorul
Curții de Apel Chișinău

Bulhac Ion

09:30
CURTEA CONSTITUȚIONALĂ
A REPUBLICII MOLDOVA
Intrare Nr. 1889
"16" "11" 2022

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ A REPUBLICII MOLDOVA

str. Alexandru Lăpușneanu nr. 28,
Chișinău MD 2004, Republica Moldova

**SESIZARE
PRIVIND EXCEPȚIA DE NECONSTITUȚIONALITATE**

*prezentată în conformitate cu
articolul 135 alin. (1) lit. a) și lit. g) din Constituție*

AUTORII SESIZĂRII:

- 1. Nume: Colenco
- 2. Prenume: Aureliu

7. Avocat Calaida Denis BAA Legitimus

I. OBIECTUL SESIZĂRII

Prezenta sesizare are ca obiect exercitarea controlului constituționalității dispoziției de la art.243 alin.(1) lit. c) Cod penal, în partea ce ține de sintagma „*dobândirea, deținerea sau utilizarea bunurilor de către o persoană care știe că acestea constituie venituri ilicite*”, în măsura în care se interpretează că subiect al infracțiunii în această modalitate normativă poate fi și autorul infracțiunii din care provin veniturile ilicite (infracțiunea principală), prin prisma prevederilor art.1 alin.(3), 22 și art.23 alin.(2) din Constituția Republicii Moldova, art.7 din Convenția Europeană și art.4 din Protocolul nr.7 la Convenția Europeană.

II. LEGISLAȚIA PERTINENTĂ:

1. Prevederi relevante ale Constituției Republicii Moldova (M.O., 1994, nr.1) sunt următoarele:

Articolul 1 Statul Republica Moldova

„(...)

(3) Republica Moldova este un stat de drept, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sunt garantate”.

Articolul 4 Drepturile și libertățile omului

„(1) Dispozițiile constituționale privind drepturile și libertățile omului se interpretează și se aplică în concordanță cu Declarația Universală a Drepturilor Omului, cu pactele și cu celelalte tratate la care Republica Moldova este parte.

(2) Dacă există neconcordanțe între pactele și tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului la care Republica Moldova este parte și legile ei interne, prioritate au reglementările internaționale”.

Articolul 7 Constituția, Lege Supremă

„Constituția Republicii Moldova este Legea ei Supremă. Nici o lege și nici un alt act juridic care contravine prevederilor Constituției nu are putere juridică”.

Articolul 8 Respectarea dreptului internațional și a tratatelor internaționale

„(1) Republica Moldova se obligă să respecte Carta Organizației Națiunilor Unite și tratatele la care este parte, să-și bazeze relațiile cu alte state pe principiile și normele unanim recunoscute ale dreptului internațional.

(2) Intrarea în vigoare a unui tratat internațional conținând dispoziții contrare Constituției va trebui precedată de o revizuire a acesteia”.

Articolul 15 Universalitatea

„Cetățenii Republicii Moldova beneficiază de drepturile și de libertățile consacrate prin Constituție și prin alte legi și au obligațiile prevăzute de acestea”.

Articolul 22 Neretroactivitatea legii

„Nimeni nu va fi condamnat pentru acțiuni sau omisiuni care, în momentul comiterii, nu constituiau un act delictuos. De asemenea, nu se va aplica nici o pedeapsă mai aspră decât cea care era aplicabilă în momentul comiterii actului delictuos.”

Articolul 23 Dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle

„(1) Fiecare om are dreptul să i se recunoască personalitatea juridică.

(2) Statul asigură dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle. În acest scop statul publică și face accesibile toate legile și alte acte normative”.

Articolul 66 Atribuțiile de bază

„Parlamentul are următoarele atribuții de bază:

(...)

c) interpretează legile și asigură unitatea reglementărilor legislative pe întreg teritoriul țării; (...)”.

Articolul 134 Statutul

„(1) Curtea Constituțională este unica autoritate de jurisdicție constituțională în Republica Moldova.

(2) Curtea Constituțională este independentă de orice altă autoritate publică și se supune numai Constituției.

(3) Curtea Constituțională garantează supremația Constituției, asigură realizarea principiului separării puterii de stat în putere legislativă, putere executivă și putere judecătorească și garantează responsabilitatea statului față de cetățean și a cetățeanului față de stat”.

Articolul 135 Atribuțiile

„(1) Curtea Constituțională:

a) exercită, la sesizare, controlul constituționalității legilor și hotărârilor Parlamentului, a decretelor Președintelui Republicii Moldova, a hotărârilor și ordonanțelor Guvernului, precum și a tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte; (...).”

Articolul 140 Hotărârile Curții Constituționale

„(1) Legile și alte acte normative sau unele părți ale acestora devin nule, din momentul adoptării hotărârii corespunzătoare a Curții Constituționale.

(2) Hotărârile Curții Constituționale sunt definitive și nu pot fi atacate”.

2. Prevederile relevante ale Codului penal al Republicii Moldova nr.985-XV din 18 aprilie 2002 (republicat în M.O., 2009, nr.72-74, art.195) sunt următoarele:

Articolul 7. Principiul individualizării răspunderii penale și pedepsei penale

„(...)

(2) Nimeni nu poate fi supus de două ori urmăririi penale și pedepsei penale pentru una și aceeași faptă”.

Articolul 132. Bunuri

„Prin bunuri, în sensul art. 106, 243 și 279, se înțeleg mijloace financiare, orice categorie de valori (active) corporale sau incorporale, mobile sau imobile, tangibile sau intangibile, precum și acte sau alte instrumente juridice sub orice formă, inclusiv în format electronic ori digital, care atestă un titlu ori un drept, inclusiv orice cotă (interes) cu privire la aceste valori (active)”.

Articolul 199. Dobândirea sau comercializarea bunurilor despre care se știe că au fost obținute pe cale criminală

„(1) Dobândirea sau comercializarea, fără o promisiune prealabilă, a bunurilor despre care se știe că au fost obținute pe cale criminală

se pedepsește cu amendă în mărime de la 550 la 750 unități convenționale sau cu muncă neremunerată în folosul comunității de la 120 la 180 de ore.

(2) Aceleași acțiuni săvârșite:

a) de două sau mai multe persoane;

b) sub formă de îndeletnicire;

c) în proporții mari

se pedepsesc cu amendă în mărime de la 650 la 950 unități convenționale sau cu muncă neremunerată în folosul comunității de la 180 la 240 de ore, sau cu închisoare de până la 3 ani.

(3) Acțiunile prevăzute la alin.(1) sau la alin.(2) lit. a) și b), săvârșite în proporții deosebit de mari,

se pedepsesc cu amendă în mărime de la 850 la 1350 unități convenționale sau cu închisoare de până la 5 ani. ”

Articolul 243. Spălarea banilor

„(1) Spălarea banilor săvârșită prin:

a) convertirea sau transferul bunurilor de către o persoană care știe ori trebuia să știe că acestea constituie venituri ilicite, în scopul de a tăinui sau de a deghiza originea ilicită a bunurilor sau de a ajuta orice persoană, implicată în comiterea infracțiunii principale, de a se sustrage de la consecințele juridice ale acestor acțiuni;

b) tăinuirea sau deghizarea naturii, originii, amplasării, dispunerii, transiterii, deplasării proprietății reale a bunurilor ori a drepturilor aferente de către o persoană care știe sau trebuia să știe că acestea constituie venituri ilicite;

c) **dobândirea, deținerea sau utilizarea bunurilor de către o persoană care știe ori trebuia să știe că acestea constituie venituri ilicite;**

d) participarea la orice asociere, înțelegere, complicitate prin acordarea de asistență, ajutor sau sfaturi în vederea comiterii acțiunilor prevăzute la lit.a)-c)

se pedepsește cu amendă în mărime de la 1350 la 2350 unități convenționale sau cu închisoare de până la 5 ani, în ambele cazuri cu (sau fără) privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de la 2 la 5 ani, cu amendă, aplicată persoanei juridice, de la 8000 la 11000 de unități convenționale cu privarea de dreptul de a exercita o anumită activitate sau cu lichidarea persoanei juridice.

(2) Aceleași acțiuni săvârșite:

b) de două sau mai multe persoane;

c) cu folosirea situației de serviciu

se pedepsesc cu amendă în mărime de la 2350 la 5350 unități convenționale sau cu închisoare de la 4 la 7 ani, cu amendă, aplicată persoanei juridice, în mărime de la 10000 la 13000 de unități convenționale cu privarea de dreptul de a exercita anumite activități sau cu lichidarea persoanei juridice.

(3) Acțiunile prevăzute la alin.(1) sau (2), săvârșite:

a) de un grup criminal organizat sau de o organizație criminală;

b) în proporții deosebit de mari,

se pedepsesc cu închisoare de la 5 la 10 ani, cu amendă, aplicată persoanei juridice, în mărime de la 13000 la 16000 de unități convenționale sau cu lichidarea persoanei juridice.

(4) Acțiuni ilicite constituie și faptele comise în afara teritoriului țării dacă acestea conțin elementele constitutive ale unei infracțiuni în statul în care au fost comise și pot constitui elementele constitutive ale unei infracțiuni comise pe teritoriul Republicii Moldova”.

Articolul 323. Favorizarea infracțiunii

„(1) Favorizarea dinainte nepromisă a infracțiunii grave, deosebit de grave sau excepțional de grave

se pedepsește cu amendă în mărime de la 550 la 850 unități convenționale sau cu închisoare de până la 3 ani”.

3. Prevederi relevante ale Legii cu privire la actele normative, nr.100 din 22.12.2017 (M.O., 2018, nr.7-17) sunt următoarele:

Articolul 3. Principiile activității de legiferare

„(1) La elaborarea unui act normativ se respectă următoarele principii:

- a) constituționalitatea;
- b) respectarea drepturilor și libertăților fundamentale;
- c) legalitatea și echilibrul între reglementările concurente;
- d) oportunitatea, coerența, consecutivitatea, stabilitatea și predictibilitatea normelor juridice;
- e) asigurarea transparenței, publicității și accesibilității;
- f) respectarea ierarhiei actelor normative.”

4. Prevederi relevante ale Legii cu privire la Curtea Constituțională, nr.317 din 13 decembrie 1994 (M.O., 1995, nr.8) sunt următoarele:

Articolul 4. Atribuțiile

„(1) Curtea Constituțională:

- a) exercită la sesizare controlul constituționalității legilor, regulamentelor și hotărârilor Parlamentului, a decretelor Președintelui Republicii Moldova, a hotărârilor și dispozițiilor Guvernului, precum și a tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte;

(...)

(2) Competența Curții Constituționale este prevăzută de Constituție și nu poate fi contestată de nici o autoritate publică”.

5. Prevederi relevante ale Codului jurisdicției constituționale, nr.502 din 16 iunie 1995 (M.O., 1995, nr.53-54) sunt următoarele:

Articolul 2. Autoritatea de jurisdicție constituțională

„(1) Unica autoritate de jurisdicție constituțională în Republica Moldova este Curtea Constituțională.

(2) Curtea Constituțională garantează supremația Constituției, asigură realizarea principiului separării puterii de stat în putere legislativă, putere executivă și putere judecătorească, garantează responsabilitatea statului față de cetățean și a cetățeanului față de stat”.

Articolul 4. Competența în materie a Curții Constituționale

„(1) În exercitarea jurisdicției constituționale, Curtea Constituțională:

- a) efectuează, la sesizare, controlul constituționalității legilor și hotărârilor Parlamentului, decretelor Președintelui Republicii Moldova, hotărârilor și ordonanțelor Guvernului, precum și a tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte;

(...)

(2) Se supun controlului constituționalității numai actele normative adoptate după intrarea în vigoare a Constituției Republicii Moldova - 27 august 1994.

(3) Curtea Constituțională examinează în exclusivitate chestiuni de drept”.

Articolul 7. Prezumția constituționalității actelor normative

„Orice act normativ, precum și orice tratat internațional la care Republica Moldova este parte, se consideră constituțional pînă cînd neconstituționalitatea lui va fi dovedită în procesul justiției constituționale, cu asigurarea tuturor garanțiilor prevăzute de prezentul cod”.

6. Prevederi relevante ale Convenției Europene pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, în vigoare pentru Republica Moldova din 01.02.1998

Articolul 7. Nicio pedeapsă fără lege

„1. Nimeni nu poate fi condamnat pentru o acțiune sau o omisiune care, în momentul săvîrșirii, nu constituia o infracțiune potrivit dreptului național sau internațional. De asemenea, nu se poate aplica o pedeapsă mai severă decît aceea aplicabilă în momentul săvîrșirii infracțiunii. (...)”.

Articolul 13. Dreptul la un remediu efectiv

„Orice persoană, ale cărei drepturi și libertăți recunoscute de prezenta Convenție au fost încălcate, are dreptul de a se adresa efectiv unei instanțe naționale, chiar și atunci cînd încălcarea s-ar datora unor persoane care au acționat în exercitarea atribuțiilor lor oficiale”.

Articolul 17. Interzicerea abuzului de drept

„Nicio dispoziție din prezenta Convenție nu poate fi interpretată ca autorizând unui stat, unui grup sau unui individ, un drept oarecare de a desfășura o activitate sau de a îndeplini un act ce urmărește distrugerea drepturilor sau libertăților recunoscute de prezenta Convenție, sau de a aduce limitări acestor drepturi și libertăți, decît cele prevăzute de această Convenție”.

7. Prevederi relevante ale Protocolului nr.7 la Convenția Europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, în vigoare pentru Republica Moldova din 01.12.1997

Articolul 4. Dreptul de a nu fi judecat sau pedepsit de două ori

„1. Nimeni nu poate fi urmărit sau pedepsit penal de către jurisdicțiile aceluiași Stat pentru săvîrșirea infracțiunii pentru care a fost deja achitat sau condamnat printr-o hotărâre definitivă conform legii și procedurii penale ale acestui Stat.

2. Dispozițiile paragrafului precedent nu împiedică redeschiderea procesului, conform legii și procedurii penale a Statului respectiv, dacă fapte noi sau recent descoperite sau un viciu fundamental în cadrul procedurii precedente sunt de natură să afecteze hotărârea pronunțată.

3. Nicio derogare de la prezentul articol nu este îngăduită în temeiul art. 15 din Convenție”.

8. Prevederi relevante ale Hotărîrii Curții Constituționale, nr.2 din 09.02.2016 pentru interpretarea art.135 alin.(1) lit.a) și g) din Constituția Republicii Moldova

„53. Pornind de la natura subsidiară a mecanismelor CEDO, statele membre au obligația de a extinde mecanismele de protecție a drepturilor omului la nivel național, în conformitate cu angajamentele ce derivă din procesul de eficientizare a CtEDO, asumate în cadrul Conferințelor de la Interlaken (18-19 februarie 2010), Izmir (26-27 aprilie 2011) și Brighton (19-20 aprilie 2012).

60. Curtea menționează că accesul liber la justiție constituie un aspect inerent al dreptului la un proces echitabil, principiu complex, cuprinzând mai multe relații și drepturi fundamentale, prin care se poate garanta exercitarea lui deplină. Fără un acces efectiv la o instanță, drepturile oferite justițiabililor ar fi iluzorii.

61. Astfel, dreptul de acces la justiție este înțeles ca un drept de acces concret și efectiv, care presupune ca justițiabilul să beneficieze de o posibilitate clară și concretă de a contesta un act constituind o atingere adusă drepturilor sale.

62. Curtea reține că, pentru asigurarea protecției efective a drepturilor omului, nu este suficient a consacra drepturile materiale și a preciza pe cale constituțională condițiile minime pentru realizarea unei justiții echitabile, condiții întregite cu legi organice cu privire la organizarea și funcționarea instanțelor judecătorești. Este necesar, de asemenea, a stabili unele garanții procedurale de natură să consolideze mecanismele de protecție a acestor drepturi. Prin respectivele garanții procedurale, dreptul la un proces echitabil urmează a fi asigurat, în consecință, efectiv și eficace.

63. Curtea subliniază că dreptul la un proces echitabil presupune *eo ipso* prezumția de conformitate a actelor normative interpretate și aplicate de instanța judecătorească în actul de înlăptuire a justiției cu normele constituționale și legislația internațională.

64. În acest context, Curtea reține că soluționarea unui litigiu nu poate implica promovarea unui drept prin intermediul unor norme neconstituționale.

76. Prin urmare, în momentul în care judecătorul ordinar constată sau este invocată de către părți o anumită incertitudine privind constituționalitatea actului aplicabil, acesta este obligat să demareze procesul de exercitare a controlului constituționalității.

79. Astfel, controlul concret de constituționalitate pe cale de excepție constituie singurul instrument prin intermediul căruia cetățeanul are posibilitatea de a acționa pentru a se apăra împotriva legislatorului însuși, în cazul în care, prin lege, drepturile sale constituționale sunt încălcate.

80. Curtea menționează că dreptul de acces al cetățenilor prin intermediul excepției de neconstituționalitate la instanța constituțională reprezintă un aspect al dreptului la un proces echitabil. Această cale indirectă, care permite cetățenilor accesul la justiția constituțională, oferă de asemenea, posibilitate Curții Constituționale, în calitatea sa de garant al supremației Constituției, să-și exercite controlul asupra puterii legislative cu privire la respectarea catalogului drepturilor și libertăților fundamentale.

82. Curtea reține că judecătorul ordinar nu se va pronunța asupra temeiniciei sesizării sau asupra conformității cu Constituția a normelor contestate, ci se va limita exclusiv la verificarea întrunirii următoarelor condiții:

- (1) obiectul excepției intră în categoria actelor cuprinse la articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție;
- (2) excepția este ridicată de către una din părți sau reprezentantul acesteia, sau indică că este ridicată de către instanța de judecată din oficiu;
- (3) prevederile contestate urmează a fi aplicate la soluționarea cauzei;

(4) nu există o hotărâre anterioară a Curții având ca obiect prevederile contestate.

83. Curtea reține că verificarea constituționalității normelor contestate constituie competența exclusivă a Curții Constituționale. Astfel, judecătorii ordinari nu sunt în drept să refuze părților sesizarea Curții Constituționale, decât doar în condițiile menționate la paragraful 82.

86. Curtea reține că, prin ignorarea excepției de neconstituționalitate și rezolvarea litigiului fără soluționarea prealabilă a excepției de către instanța de contencios constituțional, judecătorul ordinar ar dobândi prerogative improprii instanței judecătorești.

87. Având în vedere cele menționate, orice instanță judiciară chemată să soluționeze un litigiu, în ipoteza unei îndoieli cu privire la constituționalitatea unei dispoziții, are atât puterea, cât și obligația să se adreseze Curții Constituționale.

103. Astfel, Curtea menționează că, în timp ce dreptul de a ridica excepția de neconstituționalitate aparține judecătorilor din cadrul instanțelor judecătorești de toate nivelele, precum și având în vedere caracterul formal al rolului Curții Supreme de Justiție și lipsa competenței acesteia de a se pronunța asupra excepțiilor de neconstituționalitate ridicate de instanțele judecătorești ierarhic inferioare, prevederile literelor a) și g) de la alin. (1) al articolului 135 din Constituție nu pot fi interpretate în sensul restrângerii dreptului altor instanțe ordinare de a sesiza instanța de jurisdicție constituțională.

107. În același timp, în temeiul art. 135 alin. (1) lit. a) și lit. g), sesizarea privind controlul constituționalității unor norme ce urmează a fi aplicate la soluționarea unei cauze se prezintă direct Curții Constituționale de către judecătorii/completele de judecată din cadrul Curții Supreme de Justiție, curților de apel și judecătoriilor, pe rolul cărora se află cauza. O astfel de interpretare asigură principiul constituțional al independenței tuturor judecătorilor în soluționarea cauzelor și supremația Constituției în procesul de apărare a drepturilor și libertăților fundamentale”.

III. CIRCUMSTANȚELE LITIGIULUI EXAMINAT

1. La 24 august 2016 Procuratura Anticorupție a expediat pentru examinare în fond cauza penală nr.2016970539 de învinuire a lui Șor Ilan Miron de comiterea infracțiunilor prevăzută la lit. d) alin.(2), alin.(5) art.190 și lit. b) alin.(3) art.243 Cod penal, după indicii calificativi: „escrocherie, cu folosirea situației de serviciu, în proporții deosebit de mari și spălare de bani în proporții deosebit de mari”.
2. Învinuirea formulată în dispozitivul rechizitoriului în cauza penală nr.2016970539, potrivit căruia lui Șor Ilan i se impută la calificare infracțiunile prevăzute la lit. d) alin.(2), alin.(5) art.190 și lit. b) alin.(3) art.243 Cod penal, au avut la bază elemente factice și juridice descrise în detaliu în partea motivatorie al actului de învinuire. În special, în raport cu fapta prejudiciabilă de spălare de bani în proporții deosebit de mari ce i se incriminează prin rechizitoriu, acuzarea pretinde că:

*„Componenta de infracțiune ce se incriminează lui Ilan Șor este spălarea de bani, **care presupune o legătură directă cu infracțiune principală** din care a rezultat produsul infracțional cu care se operează prin modalitățile normative stipulate la lit. a)-c) alin.(1) art.243 Cod penal. Astfel, **infracțiunea principală este escrocheria în proporții deosebit de mari, prevăzută la art.190 alin.(5) Cod penală** [...].*

13

Respectiv, modalitățile normative ale faptei prejudiciabile care i se incriminează lui Ilan Șor sunt [...]:

- **achiziționarea, deținerea sau utilizarea bunurilor de către o persoană care știe ori trebuia să știe că acestea constituie venituri ilicite**”.

3. Prin Sentința Judecătorei Chișinău, sediul Buiucani din 21 iunie 2017, Ilan Șor a fost recunoscut vinovat în comiterea infracțiunilor prevăzute de art.196 alin.(4) și art.243 alin.(3) lit. b) Cod penal, adică cauzare de daune materiale prin înșelăciune și abuz de încredere în proporții deosebit de mari și spălare de bani în proporții deosebit de mari.
4. Astfel, instanța de fond a recalificat acțiunile inculpatului din escrocherie, cu folosirea situației de serviciu, în proporții deosebit de mari (infracțiune deosebit de gravă) în cauzare de daune materiale prin înșelăciune și abuz de încredere în proporții deosebit de mari (infracțiune mai puțin gravă).
5. La adoptarea sentinței, conform art.385 alin.(1) pct.1) Cod de procedură penală, instanța a avut obligația să constate, *inter alia*, dacă a avut loc fapta de săvârșire a infracțiunii de spălare de bani de către inculpat în modalitatea de ***achiziționare, deținere sau utilizare a bunurilor de către o persoană care știe ori trebuia să știe că acestea constituie venituri ilicite***. Contrar acestei obligații, instanța de judecată a transcris în sentință conținutul învinuirii aduse prin rechizitoriu, optând asupra incidenței art.243 alin.(1) lit. a), b) Cod penal (p.95-96 din Sentință), fără a se expune de ce nu a păstrat și modalitatea normativă prevăzută la art.243 alin.(1) lit. c) Cod penal. ***Astfel, pentru apărare nu este clar, aceasta este o omisiune a instanței de fond sau instanța exclude în principiu ca subiect al infracțiunii de spălare de bani în modalitatea de la art.243 alin.(1) lit. c) Cod penal să fie una și aceeași persoană care a comis infracțiunea principală (în cazul nostru, potrivit Sentinței, infracțiunea principală este art.196 alin.(4) Cod penal)***.
6. Atât apărarea, cât și acuzarea au declarat apel, iar la moment cauza penală se examinează în ordine de apel, fiind pendinte la Curtea de Apel Cahul.
7. Prin apelul depus, apărarea a solicitat *inter alia*, admiterea apelului și casarea Sentinței Judecătorei Chișinău, sediul Buiucani din data de 21 iunie 2017 în partea condamnării conform lit. b) alin.(3) art.243 Cod penal, cu emiterea unei decizii de achitare, deoarece fapta inculpatului nu întrunește elementele infracțiunii.
8. Din rațiunea celor expuse *supra*, rezultă că prevederea de la art.243 alin.(1) lit. c) Cod penal, a cărei constituționalitate se solicită a fi verificată, are incidență asupra soluționării cauzei penale aflate pe rolul instanței de apel, întrucât acuzarea pledează în continuare asupra incidenței la caz a infracțiunii de spălare de bani de către inculpat în modalitatea de achiziționare, deținere sau utilizare a bunurilor de către o persoană care știe ori trebuia să știe că acestea constituie venituri ilicite. Astfel, există riscul iminent ca instanța de apel, exact ca acuzarea, să nu purceadă la un examen efectiv al art.243 alin.(1) lit. c) Cod penal, constituind o derivație organică a art.243 alin.(3) lit. b) Cod penal, **dintr-un raționament care nu poate fi imputat organului de urmărire penală și nici instanțelor de judecată, ci legiuitorului** care a creat o confuzie în raport cu subiectul infracțiunii prevăzute la art.243 alin.(1) lit. c) Cod penal. Or,

întrucât nu s-a instituit excepții care exclud posibilitatea ca autorul infracțiunii din care provin bunurile să fie și autor al infracțiunii de spălare a banilor, analogic art.243 alin.(1) lit. a) Cod penal, subiecții oficiali ce aplică legea penală sunt „îndreptățiți” într-o oarecare măsură să aplice norma contestată și față de persoanele care au comis infracțiunea principală, **în detrimentul art.7 din Convenția Europeană și art.4 din Protocolul nr.7 la Convenția Europeană și cu încălcarea art.1 alin.(3), 22 și art.23 alin.(2) din Constituția Republicii Moldova.**

9. Luând în calcul pericolul aplicării de către instanța de apel a prevederii contestate, fără a fi epuizate dilemele referitoare la subiectul infracțiunii în modalitatea normativă prevăzută la art.243 alin.(1) lit. c) Cod penal (dacă acesta poate fi și autorul infracțiunii din care provin veniturile ilicite (infracțiunea principală)), dar și aspectele legate de legalitatea incriminării faptei de spălare de bani, în modalitatea de la art.243 alin.(1) lit. c) Cod penal, prin prisma previzibilității și clarității legii penale, dar și sub aspectul unicității răspunderii penale, apărarea intervine prin prezenta sesizare pentru a preveni aceste disfuncționalități.
10. Astfel, reieșind din prevederile art.7 alin.(3) Cod de procedură penală în combinație cu Hotărârea Curții Constituționale, nr.2 din 09.02.2016 pentru interpretarea art.135 alin.(1) lit. a) și g) din Constituția Republicii Moldova, se constată că în procesul judecării cauzei, dacă instanța de judecată este sesizată de una din părți asupra neconstituționalității actului aplicabil care poate fi supus controlului constituționalității, **judecătorul ordinar sau completul de judecată nu se va pronunța asupra temeiniciei sesizării sau asupra conformității cu Constituția a normelor contestate, dar în mod obligatoriu va demara procesul de exercitare a controlului constituționalității invocat de către partea în proces, fiind obligați să suspende judecarea cauzei și să sesizeze Curtea Constituțională, prezentând direct Curții Constituționale sesizarea privind excepția de neconstituționalitate.**

IV. EXPUNEREA PRETINSELOR ÎNCĂLCĂRI ALE CONSTITUȚIEI, PRECUM ȘI A ARGUMENTELOR ADUSE ÎN SPRIJINUL ACESTOR AFIRMAȚII

Norma penală de la art.243 alin.(1) lit. c) Cod penal are un caracter general și ambiguu, legiuitorul neindicând, în mod clar și de o manieră concretă, ***dacă subiectul infracțiunii poate sau nu să fie și autorul infracțiunii din care provin veniturile ilicite*** (autor al infracțiunii principale), respectiv este absolut imprevizibil care este sfera de cuprindere a sintagmei „*dobândirea, deținerea sau utilizarea de bunuri, știind că acestea constituie venituri ilicite*”.

În lipsă de previzibilitate, prevederea de la art.243 alin.(1) lit. c) Cod penal are ca rezultat o supraincriminare a tuturor faptelor penale producătoare de venituri ilicite urmate de normala utilizare a produsului infracțional de către autorul infracțiunii sau de către o altă persoană. Mai mult ca atât, infracțiunea de spălare de bani trebuie să aibă o componentă frauduloasă, de deghizare, de încercare de pierdere a urmei provenienței ilicite a bunurilor, însă textul de la art.243 alin.(1) lit. c) Cod penal nu îndeplinește respectivele standarde și, în aceste condiții, infracțiunea de spălare de bani este greu de diferențiat de o altă infracțiune conexă – art.199 Cod penal.

16

La 16.05.2005, la Varșovia, a fost adoptată Convenția Consiliului Europei privind spălarea banilor, depistarea, sechestrarea și confiscarea veniturilor provenite din activitatea infracțională și finanțarea terorismului (în continuare – Convenția de la Varșovia). La 13.07.2007 a fost adoptată Legea Republicii Moldova nr.165 pentru ratificarea Convenției Consiliului Europei privind spălarea banilor, depistarea, sechestrarea și confiscarea veniturilor provenite din activitatea infracțională și finanțarea terorismului. În afară de Convenția de la Varșovia, reglementări relevante privitoare la spălarea banilor se conțin și în Convenția Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate, semnată la Palermo între 12.12.2000-15.12.2000 (în continuare – Convenția de la Palermo), ratificată prin Legea Republicii Moldova nr.15 din 17.02.2005. În vigoare pentru Republica Moldova din 16 octombrie 2005.

Suscită atenția următoarele prevederi convenționale:

„În scopul punerii în practică sau al aplicării paragrafului 1 se poate prevedea că infracțiunile enunțate în acest paragraf nu se aplică persoanelor care au săvârșit infracțiunea predicat” (lit. b) parag. 2 art. 9 al Convenției de la Varșovia);

„În scopurile aplicării paragrafului 1 al prezentului articol, în cazul în care principiile fundamentale ale dreptului intern al unui stat parte o cer, se poate dispune ca infracțiunile enumerate la paragraful 1 al prezentului articol să nu se aplice persoanelor care au săvârșit infracțiunea principală” (lit. e) parag. 2 art. 6 al Convenției de la Palermo).

La momentul aderării la Convenția de la Varșovia și la Convenția de la Palermo, Republica Moldova nu a exprimat însă nicio rezervă.

În principiu, în lipsa unei excluderi exprese care să se regăsească în cuprinsul textului de lege de la art.243 Cod penal, rezultă că din punct de vedere teoretic, aceeași persoană poate să evolueze atât ca subiect al spălării banilor, cât și ca subiect al infracțiunii principale, cu unele excepții care exclud posibilitatea ca autorul infracțiunii din care provin veniturile ilicite să fie și autor al infracțiunii de spălare a banilor. Astfel, infracțiunea prevăzută de art.243 alin.(1) lit. a) Cod penal, în modalitatea normativă de *convertire sau transfer al bunurilor de către o persoană care știe ori trebuia să știe că acestea constituie venituri ilicite, în scopul de a ajuta orice persoană, implicată în comiterea infracțiunii principale, de a se sustrage de la consecințele juridice ale acestor acțiuni*, nu poate fi comisă de autorul infracțiunii din care provin veniturile ilicite (infracțiunea principală), **deoarece persoana nu se poate autofavoriza**. Despre veridicitatea acestei afirmații ne convingem datorită scopului infracțional stipulat în mod expres în norma de incriminare de la art.243 alin.(1) lit. a) Cod penal – *de a ajuta orice persoană, implicată în comiterea infracțiunii principale(!)*

Deoarece o excepție similară celei de la art.243 alin.(1) lit. a) Cod penal nu este prevăzută și pentru art.243 alin.(1) lit. c) Cod penal, nu este exclus ca aceeași persoană să evolueze atât ca subiect al spălării banilor care se realizează prin dobândirea, deținerea sau utilizarea de bunuri infracționale, cât și ca subiect al infracțiunii principale.

Totuși, sintagma de la art.243 alin.(1) lit. c) Cod penal – „*de către o persoană care știe că acestea constituie venituri ilicite*” este **absolut imprevizibilă**, întrucât poate fi tratată în cel puțin în două moduri diametral opuse:

1. poate fi interpretată în legătură cu poziția psihică a autorului infracțiunii principale, însemnând că se impune ca acesta să nu se afle în eroare asupra caracterului penal al faptei săvârșite, deoarece, în caz contrar, antijuridicitatea infracțiunii de spălare de bani, dar și a infracțiunii principale, ar fi înlăturată;
2. poate fi interpretată că este folosită de legiuitor pentru a exclude din sfera subiecților infracțiunii persoanele implicate în comiterea infracțiunii principale.

La fel, legiuitorul folosește o exprimare asemănătoare și în cazul infracțiunii de dobândire sau comercializare a bunurilor despre care se știe că au fost obținute pe cale criminală (art.199 alin.(1) Cod penal) – „*a bunurilor despre care se știe că au fost obținute pe cale criminală*” și nimeni nu a susținut că persoana care a săvârșit infracțiunea din care provine bunul dobândit poate fi subiect al infracțiunii prevăzute de art.199 Cod penal.

Apelând la rațiune, infracțiunea de spălare a banilor prevăzută de art.243 alin.(1) lit. c) Cod penal, constând în dobândirea, deținerea sau utilizarea de bunuri, știind că acestea constituie venituri ilicite, nu poate fi comisă de autorul infracțiunii din care provin bunurile, deoarece această stare de lucruri ar însemna o încălcare a principiului *non bis in idem*, adică al unicității răspunderii penale. Însăși Curtea Constituțională a Republicii Moldova a statuat în §33 din Decizia nr.6 din 19.01.2017 că: *Pentru a constata încălcarea principiului non bis in idem (avându-se în vedere aspectul material al acestuia) este necesară întrunirea următoarelor condiții: 1) identitatea faptelor, 2) unitatea subiectului și 3) unitatea relațiilor sociale protejate.* Toate aceste cerințe sunt îndeplinite, dat fiind argumentele de mai jos.

Pornind de la fapta prejudiciabilă, autorul infracțiunii principale dobândește, deține sau utilizează bunurile provenite din infracțiunea săvârșită în starea în care le-a dobândit, ele fiind „fructul infracțiunii”. Dacă autorul infracțiunii din care provin veniturile ilicite este același autor al infracțiunii de spălare a banilor, aceasta ar însemna că în chiar momentul săvârșirii infracțiunii principale, el comite prin dobândire și infracțiunea de spălare a banilor, ceea ce, evident, este absurd. De asemenea, acțiunile de spălare a banilor sunt acțiuni posterioare comiterii infracțiunii din care provin bunurile; or, dacă dobândirea, deținerea sau utilizarea de bunuri se săvârșește fără a tăinui sau disimula bunurile provenite din infracțiune, nu există intenția de a le da acestora aparența de dobândire legală, caracteristică infracțiunilor de spălare a banilor.

Fiecare element al componenței infracțiunii, care se compune din semne obiective și subiective reprezintă o componentă a unei norme incriminatorii, astfel încât aceste elemente, în sine, trebuie să respecte exigențele dispozițiilor constituționale prevăzute la art.1 alin.(3), 22 și art.23 alin.(2) din Constituția Republicii Moldova. În caz contrar, neconstituționalitatea acestor elemente, intrinseci și inerente conținutului infracțiunii, determină neconstituționalitatea, totală sau parțială, a normei de incriminare. De aceea, autorul sau coautorul infracțiunii principale, organizatorul, instigatorul sau complicele la infracțiunea principală (*delictum principale* – din care provin veniturile ilicite) nu poate fi și subiect al

17

infracțiunii de spălare a banilor (*delictum subsequens*). Altminteri, se încalcă principiul *non bis in idem* prin reținerea în concurs ideal a infracțiunii din care rezultă veniturile ilicite (infracțiunea principală) și a infracțiunii de spălare a banilor în varianta normativă prevăzută la art.243 alin.(1) lit. c) Cod penal, atunci când autorul spălării banilor dobândește, deține sau utilizează bunuri provenind din săvârșirea de infracțiuni. Or, după cum am putut remarca, la caz se reține identitatea subiectului, identitatea faptei, care atentează la aceeași valoare socială – relațiile sociale patrimoniale.

În altă ordine de idei, analizând *per ansamblu* dispoziția art.243 Cod penal, constatăm că variantele normative de la alin.(1) lit. a) și lit. b) corespund scopului reglementării infracțiunilor de spălare a banilor, acela de combatere a acțiunilor de tănuire și deghizare a originii unor bunuri care provin din săvârșirea de infracțiuni, însă cea de-a treia variantă normativă, prevăzută la art.243 alin.(1) lit. c) Cod penal, constând în dobândirea, deținerea sau utilizarea de bunuri nu vizează, în mod direct, scopul tănuirii, deghizării originii ilicite a bunurilor. De asemenea, analiza aceluiași modalități normative conduce la concluzia că faptele de *convertire sau transfer de bunuri* (art.243 alin.(1) lit. a) Cod penal) și *cele de tănuire sau deghizare* (art.243 alin.(1) lit. b) Cod penal) sunt fapte care, prin natura lor, sunt comise ulterior infracțiunilor din care provin bunurile ce constituie obiectul material al infracțiunii de spălare a banilor, fiind, prin urmare, întotdeauna, acțiuni distincte de cele care formează elementul material al infracțiunii principale. Aceste acțiuni pot fi săvârșite de același subiect sau de un subiect diferit de cel al infracțiunii principale. Prin urmare, o asemenea reglementare, în privința elementului material al infracțiunii, nu ridică probleme din perspectiva respectării dispozițiilor constituționale prevăzute la art.1 alin.(3), 22 și art.23 alin.(2) din Constituția Republicii Moldova.

Spre deosebire de acestea, ***dobândirea* și *deținerea***, ce constituie două dintre modalitățile alternative ale elementului material al infracțiunii de spălare a banilor, incriminate la art.243 alin.(1) lit. c) Cod penal, sunt, în realitate, situații de fapt rezultate, în mod inevitabil, din comiterea infracțiunii din care provin bunurile dobândite sau deținute, și nu acțiuni separate, de sine stătătoare, care să poată fi săvârșite de autorul infracțiunii principale la un moment ulterior consumării acesteia, pe baza unei rezoluții infracționale distincte. Așadar, **prin natura lor, dobândirea și deținerea bunurilor provenite din săvârșirea unor infracțiuni, de către autorul infracțiunilor în cauză, nu pot fi delimitate de infracțiunile principale și, prin urmare, nu pot fi analizate ca infracțiuni separate.**

La rândul său, modalitatea alternativă ce constă în ***utilizarea bunurilor*** (art.243 alin.(1) lit. c) Cod penal), cunoscând că acestea provin din săvârșirea unei infracțiuni, de către subiectul infracțiunii în cauză, este o acțiune care poate fi realizată ulterior momentului consumării infracțiunii principale, potrivit unei rezoluții infracționale distincte, **însă, prin natura sa, activitatea de utilizare a unor bunuri de către persoana care a săvârșit o faptă prevăzută de legea penală, în scopul obținerii acestor bunuri, este o activitate, mai degrabă firească, ce nu presupune, în sine, existența unei noi rezoluții infracționale.** Aceasta întrucât, în mod logic, de regulă, dobândirea, licită sau ilicită, a unor bunuri se face în vederea utilizării lor. Prin urmare, simpla utilizare a bunurilor rezultate din comiterea unei infracțiuni, de către subiectul infracțiunii săvârșite, nu corespunde scopului avut în vedere de legiuitor cu ocazia

incriminării faptei de spălare a banilor, acela de a tănuir sau disimula proveniența bunurilor obținute din infracțiuni, de a atribui un caracter legal sursei sau provenienței veniturilor ilicite. Dacă, însă, această „utilizare” a bunurilor presupune activități de convertire sau transfer al bunurilor în scopul tănuirii sau deghizării originii ilicite a bunurilor, atunci la calificare se va reține varianta normativă de la art.243 alin.(1) lit. a) Cod penal.

Având în vedere argumentele prezentate, deducem că reținerea, ca infracțiune distinctă, respectiv infracțiunea de spălare a banilor prevăzută la art.243 alin.(1) lit. c) Cod penal, a oricăreia dintre faptele de dobândire, deținere și respectiv utilizare de bunuri care constituie venituri ilicite, în sarcina subiectului infracțiunii din care provin bunurile, **implică tragerea acestuia la răspundere penală, de două ori, pentru săvârșirea aceluiași fapte.** Or, configurarea acțiunilor prejudiciabile prevăzute la art.243 alin.(1) lit. c) Cod penal, este de natură a determina angajarea, în mod disproporționat, a răspunderii penale a acuzatului pentru comiterea aceleiași fapte, în contradicție cu art.22 din Constituție. Amintim că aceste aspecte au fost elucidate în cauza *Sergey Zolotukhin împotriva Rusiei*, hot. din 10 februarie 2009, §§ 81-82, în care Curtea Europeană a reținut că art.4 din Protocolul nr. 7 la Convenția Europeană interzice ca o a doua infracțiune să fie pedepsită în baza unor fapte identice în mod substanțial cu cele care au servit ca bază pentru prima infracțiune, indiferent de încadrarea sa juridică. Astfel, Curtea Europeană a menționat că abordarea care se bazează pe încadrarea juridică dată infracțiunilor în procedurile care se află în derulare concomitentă este prea restrictivă pentru drepturile persoanei. Prin urmare, art.4 al Protocolului nr. 7 la Convenția Europeană trebuie să fie înțeles în sensul în care interzice urmărirea penală sau judecarea celei de-a doua „infracțiuni”, **în măsura în care aceasta decurge din fapte identice în mod substanțial.**

Mai mult ca atât, pentru a fi conformă cu dispozițiile art.22 din Constituție, incriminarea unor fapte prin norme juridice de drept penal trebuie să respecte principiul proporționalității incriminării, potrivit căruia respectiva incriminare trebuie să fie strict necesară obiectivului urmărit de legiuitor, iar intruziunea ce vizează drepturile fundamentale restrânse prin aplicarea normei incriminatoare să fie justificată prin raportare la protecția juridică asigurată prin reglementarea acelei infracțiuni.

Având în vedere cele menționate mai sus, considerăm că incriminarea faptelor de spălare a banilor prevăzute la art.243 alin.(1) lit. c) Cod penal, nu corespunde criteriilor anterior menționate, fiind în mod vădit contrară principiului proporționalității incriminării, întrucât obiectivul urmărit de legiuitor, și anume asigurarea protecției relațiilor sociale patrimoniale, este garantat prin infracțiunea principală, nefiind necesară o incriminare suplimentară a faptei prejudiciabile. Așa fiind, textul criticat contravine principiului legalității incriminării, astfel cum acesta este prevăzut la art.22 din Constituție, întrucât are ca efect o dublă tragere la răspundere penală a subiectului infracțiunii pentru faptele ce constituie primele două modalități alternative ale elementului material al infracțiunii reglementate prin textul criticat (**dobândirea și deținerea bunurilor**) și, respectiv, ar putea avea efectul anterior precizat, în cazul faptei ce constituie cea de-a treia modalitate alternativă a elementului material al aceleiași infracțiuni (**utilizarea bunurilor**). De altfel, în același sens, prin Hotărârea

Curții Constituționale a Republicii Moldova nr.12 din 28 martie 2017, pct.83-83, Înalțul for de contencios constituțional al Republicii Moldova a reținut următoarele:

„82. Curtea constată că incriminarea/dezincriminarea unor fapte ori reconfigurarea elementelor constitutive ale unei infracțiuni țin de marja de apreciere a legiuitorului, marjă care nu este absolută, ea fiind limitată de principiile, valorile și exigențele constituționale.

83. În acest sens, Curtea reține că legiuitorul trebuie să dozeze folosirea mijloacelor penale în funcție de valoarea socială ocrotită, Curtea fiind competentă să cenzureze opțiunea legiuitorului în cazul în care acestea contravin principiilor și exigențelor de rang constituțional”.

Prin urmare, incriminarea acțiunilor de dobândire, deținere sau utilizare de bunuri, știind că acestea constituie venituri ilicite, fără diferențiere, față de orice persoană, inclusiv față de autorul infracțiunii din care provin veniturile ilicite (autorul infracțiunii principale) nu îndeplinește cerințele de claritate și coerență logică. Or, în ipoteza în care autorul infracțiunii de spălare de bani în varianta normativă de la art.243 alin.(1) lit. c) Cod penal este același ca autorul infracțiunii principale, incriminarea analizată vizează o ingerință serioasă în dreptul protejat de art.4 din Protocolul nr. 7 la Convenția Europeană.

În condițiile în care autorul infracțiunii de spălare de bani în varianta normativă de la art.243 alin.(1) lit. c) Cod penal (modalitatea de **dobândirea și utilizare a bunurilor**) este diferit de autorul infracțiunii principale, aceasta practic poate fi tras la răspundere pentru fapta prejudiciabilă prevăzută la alin.(1) art.199 Cod penal (*dobândirea sau comercializarea fără o promisiune prealabilă, a bunurilor despre care se știe că au fost obținute pe cale criminală*), iar în modalitatea de **deținere a bunurilor** – altă persoană decât autorului infracțiunii principale poate fi tras la răspundere în conformitate cu alin.(1) art.323 Cod penal (*Favorizarea dinainte nepromisă a infracțiunii grave, deosebit de grave sau excepțional de grave*). Prin urmare, declararea neconstituționalității textului de lege de la art.243 alin.(1) lit. c) Cod penal nu va crea lacune; or, respectivele fapte își găsesc acoperire juridico-penală.

Curtea Constituțională a Republicii Moldova a statuat, în mod repetat, în jurisprudența sa, obligația legiuitorului de a edicta norme clare, precise și previzibile. De exemplu, prin Hotărârea Curții Constituționale nr.22 din 01 octombrie 2018 privind excepția de neconstituționalitate a articolului 328 alin. (3) lit. d) din Codul penal (excesul de putere și depășirea atribuțiilor de serviciu soldate cu urmări grave) (Sesizarea nr. 94g/2018), în §§ 30, 34-35, 38 și 46 din hotărâre, instanța de contencios constituțional a reținut că, principiul legalității incriminării are consecințe atât în activitatea de elaborare a normelor penale, cât și în procesul aplicării acestora. Altfel spus, acesta este obligatoriu deopotrivă pentru legislator și pentru judecător. În activitatea legislativă, principiul legalității incriminării și a pedepsei intervine atât sub aspect material, cât și sub aspect formal.

Sub aspect material, acest principiu îi impune legislatorului două obligații fundamentale: (1) să prevadă într-un text de lege faptele considerate infracțiuni și pedepsele aferente; și (2) să redacteze textul legal cu suficientă claritate, pentru ca orice persoană să poată realiza care sunt acțiunile sau inacțiunile care intră sub incidența lui.

Aspectul formal se referă la obligația adoptării normelor penale ca legi organice, potrivit articolului 72 alin. (3) lit. n) din Constituție (HCC nr. 12 din 14 mai 2018, §§ 35, 36).

Condiția previzibilității este îndeplinită atunci când justițiabilul poate cunoaște, din chiar textul normei juridice pertinente, iar la nevoie cu ajutorul interpretării acesteia de către instanțe sau cu ajutorul unor juriști profesioniști, care sunt acțiunile și omisiunile ce-i pot angaja răspunderea penală și care este pedeapsa care îi poate fi aplicată, în cazul încălcării unei norme (*Koprivnikar v. Slovenia*, 24 ianuarie 2017, § 47).

Din păcate, **nu există o abordare uniformă dată de către specialiști** (reputați juriști, oameni de știință), **după cum nu există o practică judiciară unitară referitoare la interpretarea subiectului infracțiunii prevăzute la art.243 alin.(1) lit. c) Cod penal.** Putem afirma că actualmente una dintre problemele controversate în practica judiciară și în literatura de specialitate este aceea dacă autorul (sau ceilalți participanți) la infracțiunea principală pot fi subiecți la infracțiunea subsecventă (spălarea banilor).

În doctrina din Republica Moldova, abordarea subiectului ridicat este dualistă:

I-a viziune doctrinară: autor al spălării banilor (art.243 alin.(1) lit. c) Cod penal) nu poate fi și autorul infracțiunii principale

„Considerăm că subiect al spălării banilor trebuie să fie totuși unul special, doar esența dispozițiilor art.243 CP nu este în a pedepsi dobânditorii ilegali de bunuri, ci rezidă anume în faptul de a-i trage la răspundere pe cei care i-au ajutat pe aceștia să-și legalizeze aceste bunuri. Ținând cont că prima faptă este infracțiune, atrăgându-l pe autorul acesteia la răspundere pentru infracțiunea de la art. 243 CP s-ar încălca principiul non bis in idem, adică principiul unicității răspunderii penale. Deci, nu s-ar admite ca legiuitorul să creeze o normă juridico-penală care ar contraveni principiilor fundamentale ale dreptului penal, în cazul de față – ale răspunderii penale. Or, normele și instituțiile dreptului penal, în totalitatea lor, își subordonează acțiunea conținutului și semnificației principiilor fundamentale. [...] pentru a ține cont de principiul non bis in idem, de principul legalității, echității și luând în considerație specificul infracțiunii spălarea banilor, scopul pentru care această faptă a fost incriminată, precum și pentru a duce o luptă cât mai eficace contra acestui tip de criminalitate care devine din ce în ce mai mult o problemă internațională, considerăm că autor al spălării banilor nu poate fi nici autorul infracțiunii primare, nici ceilalți participanți la ea.”

A II-a viziune doctrinară: una și aceeași persoană poate fi autor al infracțiunii principale și autor al infracțiunii de spălare a banilor (art.243 alin.(1) lit. c) Cod penal)

„În concluzie, considerăm că aceeași persoană poate cumula calitatea de subiect al uneia dintre infracțiunile specificate la art.243 CP RM și cea de subiect al infracțiunii anterioare (principale). Nu suntem de acord cu D.Giuncan (autor român – n.n.) care afirmă că, în aceste condiții, „ne-am afla în situația de a incrimina orice faptă de rezultat, care presupune obținerea unui folos material necuvenit”. Este adevărat că, atunci când comite infracțiunea anterioară (principală), făptuitorul urmărește să obțină venituri în rezultatul comiterii acestei infracțiuni și, în ultimă instanță, să beneficieze

de aceste venituri. Totuși, ar fi exagerat să afirmăm că aplicarea față de aceeași persoană a răspunderii pentru infracțiunea anterioară (principală) și pentru una dintre infracțiunile prevăzute la art.243 CP RM ar presupune sancționarea ei pentru faptul că nu a preîntâmpinat realizarea acestui din urmă scop. Săvârșind una dintre infracțiunile prevăzute la art.243 CP RM, făptuitorul urmărește să introducă în circuitul legal bunurile care constituie venituri ilicite, nu pur și simplu să beneficieze de aceste venituri. Acest aspect conferă o fizionomie distinctă infracțiunilor prevăzute la art.243 CP RM în raport cu infracțiunea anterioară (principală). Acest aspect demonstrează că infracțiunile prevăzute la art.243 CP RM nu trebuie privite în calitate de realizare a scopului infracțiunii anterioare (principale).”

Cumularea de către aceeași persoană a calității de subiect al infracțiunii prevăzute la art.243 alin.(1) lit. c) Cod penal și cea de subiect al infracțiunii anterioare (principale), nu este tratată uniform nici în practică judiciară, implicit în practica de urmărire penală. Vom demonstra acest lucru, făcând referință la două abordări jurisprudențiale:

I. Teza jurisprudențială potrivit căreia una și aceeași persoană este autor al infracțiunii principale și autor al infracțiunii de spălare a banilor (art.243 alin.(1) lit. c) Cod penal):

- Sentința Judecătorei Chișinău, sediul Buiucani din 28 octombrie 2019. Dosar nr.1-2252/2019.

Disponibilă: https://jc.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/e12b1963-c853-4627-97a0-492251f798bf

În fapt, instanța de judecată a reținut că: „*Latura obiectivă a infracțiunii de spălare de bani ce se incriminează lui *****, presupune o legătură directă cu infracțiune principală, din care a rezultat produsul infracțional, cu care se operează prin modalitățile normative stipulate la lit. a)-c) alin.(1) art.243 Cod penal. Astfel, infracțiunea principală este practicarea ilegală a activității de întreprinzător, soldată cu obținerea, în perioada iunie-octombrie 2018, a unui profit în proporții deosebit de mari, în mărime de 348 857,00 lei, respectiv, modalitatea normativă a faptei prejudiciabile care i se incriminează lui ***** îmbracă forma achiziționării, deținerii sau utilizării bunurilor de către o persoană care știe ori trebuia să știe că acestea constituie venituri ilicite.*” Astfel inculpatul a fost recunoscut vinovat de comiterea infracțiunii prevăzute la art.241 alin. (2) lit. b) și f) și art.243 alin.(1) lit. c) Cod penal. Deci, instanța a adoptat teza potrivit căreia una și aceeași persoană care este autor al infracțiunea principală (în cazul nostru practicarea ilegală a activității de întreprinzător, săvârșită de două sau mai multe persoane, soldată cu obținerea unui profit în proporții deosebit de mari) este și autor al infracțiunii de spălare a banilor, anume prin faptul că a utilizat o parte din mijloacele financiare obținute în calitate de profit urmare a practicării ilegale a activității de întreprinzător, și anume: suma de 197 156 lei, despre care cunoștea că constituie venituri ilicite, în scopul achitării primei tranșe pentru procurarea unui mijloc de transport pentru uz personal, de model BMW M6, în temeiul contractului de vânzare-cumpărare încheiat de FLARIOMAR INVESTMENTS LIMITED la 03.08.2018.

Concluzie: Instanța de judecată a acceptat modalitățile de realizare a infracțiunii de spălare de bani descrise în rechizitoriu, astfel încât achiziționarea, dețineria și utilizarea bunurilor

22

au fost încadrate atât potrivit infracțiunii principale – art.241 alin. (2) lit. b) și f) Cod penal, cât și în baza infracțiunii de spălare de bani.

II. Teza jurisprudențială potrivit căreia autor al spălării banilor (art.243 alin.(1) lit. c) Cod penal) nu poate fi și autorul infracțiunii principale:

- Sentința Judecătorei Râșcani, mun. Chișinău din 01 august 2014. Dosar nr.1-1280/14.
Disponibilă: https://jc.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/7ec855f9-6919-e411-8956-005056a5fb1a

Potrivit sentinței, inculpata P.M. a fost trimisă în judecată, fiindu-i incriminată infracțiunea prevăzută la art.244 alin.(2) lit. b) Cod penal, adică evaziune fiscală în proporții deosebit de mari, deși **începerea urmăririi penale a fost dispusă în baza elementelor componentei infracțiunii prevăzute la art.243 alin.(3) lit. b) Cod penal** (ordonanța Procuraturii Anticorupție de pornire a urmăririi penale din 17.12.2013). Ulterior, la data de 06.03.2014 a fost emisă ordonanța de începere a urmăririi penale de către OUP PCE al DUP a CNA, în baza elementelor constitutive ale infracțiunii prevăzute la art.244 alin.(2) lit. b) Cod penal

În fapt, instanța de judecată a recunoscut-o pe P.M vinovată de comiterea infracțiunii prevăzută la art.244 alin.(2) lit. b) Cod penal, întrucât: *„înființând întreprinderea SRL „Ecaterina-Prim”, prin recurgerea la indicarea formală a fiicei sale – E.L. în actele de constituire a întreprinderii, atribuindu-i calitatea de fondator și administrator de iure (nominal), precum și administrând de facto activitatea acestei întreprinderi, în perioada 2012-2013, a comis infracțiunea de evaziune fiscală în proporții deosebit de mari, în următoarele circumstanțe. PM. având intenția de a comite infracțiunea de evaziune fiscală în proporții deosebit de mari, fiind gestionară de facto a întreprinderii SRL „Ecaterina-Prim”, prin indicațiile formulate chelnerilor ce activau în cadrul cafenelei „Taxi Blues 1”, de a nu elibera bonuri fiscale tuturor clienților ce frecventau cafenea, a eludat contabilizarea veniturilor obținute în sumă de 1 798 876,44 lei încasate de pe urma comercializării produselor, prin includerea în dările de seamă contabile a datelor denaturate și transmiterea acestora spre semnare administratorului E.L., neachitând către bugetul public național a TVA în sumă totală de 359 885,37 lei.*

Concluzie: După cum observăm, acuzarea a renunțat la încadrarea inițială dispusă prin ordonanța de pornire a urmăririi penale din 17.12.2013, potrivit căreia fapta se califica drept infracțiune de spălare a banilor, săvârșită în proporții deosebit de mari, trimițând cauza penală în judecată doar pentru infracțiunea din care provin veniturile ilicite – evaziune fiscală, săvârșită în proporții deosebit de mari.

Reieșind din exemplele de mai sus, deducem interpretarea neunitară a textului de lege a cărei neconstituționalitate se ridică, care incontestabil **denotă subiectivismul în cadrul actului de înfăptuire a justiției, subiectivism generat tocmai de caracterul ambiguu al textului de lege prevăzut la art.243 alin.(1) lit. c) Cod penal.**

Atât timp cât nici în plan științific și nici în plan jurisprudențial (implicit în planul practicii de urmărire penală), nu există un punct de vedere comun asupra subiectului infracțiunii

23

prevăzute la art.243 alin.(1) lit. c) Cod penal, *oare destinatarul și beneficiarul legii penale poate apela cu încredere la o consiliere din partea profesioniștilor pentru a clarifica dacă subiect al infracțiunii în modalitatea normativă prevăzută de art.243 alin.(1) lit. c) Cod penal poate fi și autorul infracțiunii din care provin veniturile ilicite (infracțiunea principală).*

Reiterat amintim că, una dintre condițiile esențiale a statului de drept, așa cum se pretinde în alin.(3) art.1 al Constituției Republicii Moldova, este aplicarea cu strictețe a principiului legalității - principiu general de drept al supremației și respectării necondiționate a dreptului, garantat de art.1 din Convenția Europeană în coroborare cu preambulului Constituției Republicii Moldova.

La fel, potrivit jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, art.7 §1 din Convenția Europeană, care consacră principiul legalității incriminării și pedepsei (*nullum crimen, nulla poena sine lege*), impune definirea, în mod clar, prin lege, a infracțiunilor și pedepselor aplicabile, această cerință fiind îndeplinită atunci când un justițiabil are posibilitatea de a cunoaște, din însuși textul normei juridice pertinente, la nevoie cu ajutorul interpretării acesteia de către instanțe și în urma obținerii unei asistențe judiciare adecvate, care sunt actele și omisiunile ce pot angaja răspunderea sa penală și care este pedeapsa pe care o riscă în virtutea acestora.

Totodată, Curtea de la Strasbourg a statuat că noțiunea de „drept” folosită la art.7 corespunde celei de „lege” care apare în alte articole din Convenție și **înglobează atât prevederile legale, cât și practica judiciară, presupunând cerințe calitative, îndeosebi cele ale accesibilității și previzibilității** (A se vedea: *cauza Cantoni împotriva Franței*, hot. din 15 noiembrie 1996, §29; *cauza Cöeme și alții împotriva Belgiei*, hot. din 22 iunie 2000, §145; *cauza E.K. împotriva Turciei*, hot. din 7 februarie 2002, §51; *cauza Achour împotriva Franței*, hot. din 29 martie 2006, §41, 42; *cauza Dragotoniș și Militaru-Pidhorni împotriva României*, hot. din 24 mai 2007, §33, 34; *cauza Kafkaris împotriva Ciprului*, hot. din 12 februarie 2008, §140; *cauza Sud Fondi SRL și alții împotriva Italiei*, hot. din 20 ianuarie 2009, §107 și 108; *cauza Scoppola împotriva Italiei* (nr.2), hot. din 17 septembrie 2009, §93, 94 și 99; *cauza Del Rio Prada împotriva Spaniei*, hot. din 21 octombrie 2013, §78, 79 și 91).

Curtea Europeană a Drepturilor Omului a constatat că semnificația noțiunii de previzibilitate depinde într-o mare măsură de conținutul textului despre care este vorba și de domeniul pe care îl acoperă, precum și de numărul și de calitatea destinatarilor săi. Principiul previzibilității legii nu se opune ideii ca persoana în cauză să fie determinată să recurgă la îndrumări clarificatoare pentru a putea evalua, într-o măsură rezonabilă în circumstanțele cauzei, consecințele ce ar putea rezulta dintr-o anumită faptă. Este, în special, cazul profesioniștilor, care sunt obligați să dea dovadă de o mare prudență în exercitarea profesiei lor, motiv pentru care se așteaptă din partea lor să acorde o atenție specială evaluării riscurilor pe care aceasta le prezintă (A se vedea: *cauza Cantoni împotriva Franței*, hot. din 15 noiembrie 1996, §35; *cauza Dragotoniș și Militaru-Pidhorni împotriva României*, hot. din 24 mai 2007, §35; *cauza Sud Fondi SRL și alții împotriva Italiei*, hot. din 20 ianuarie 2009, §109). Având în vedere principiul aplicabilității generale a legilor, Curtea de la Strasbourg a reținut că formularea acestora nu poate prezenta o precizie absolută.

Una dintre tehnicile standard de reglementare constă în recurgerea mai degrabă la categorii generale decât la liste exhaustive. Astfel, numeroase legi folosesc, prin forța lucrurilor, formule mai mult sau mai puțin vagi, a căror interpretare și aplicare depind de practică. Oricât de clar ar fi redactată o normă juridică, în orice sistem de drept, există un element inevitabil de interpretare judiciară, inclusiv într-o normă de drept penal. Nevoia de elucidare a punctelor neclare și de adaptare la circumstanțele schimbătoare va exista întotdeauna.

Curtea Europeană a menționat că, deși certitudinea este dezirabilă, aceasta ar putea antrena o rigiditate excesivă (A se vedea: *cauza Del Rio Prada împotriva Spaniei*, hot. din 21 octombrie 2013, §92, 93). Pe de altă parte, utilizarea unor concepte și a unor criterii prea vagi în interpretarea unei prevederi legislative conduce la incompatibilitatea acesteia cu cerințele clarității și previzibilității, în privința efectelor sale (A se vedea: *cauza Liivik împotriva Estoniei*, hot. din 25 iunie 2009, §§ 96-104). De asemenea, pentru ca legea să îndeplinească cerința de previzibilitate, ea trebuie să precizeze cu suficientă claritate întinderea și modalitățile de exercitare a puterii de apreciere a autorităților în domeniul respectiv, ținând cont de scopul legitim urmărit (A se vedea: *cauza Sissanis împotriva României*, hot. din 25 ianuarie 2007, § 66). Or, o putere discreționară care nu este delimitată, chiar dacă face obiectul controlului judiciar din punct de vedere formal, nu trece de testul previzibilității. Aceeași concluzie este valabilă și pentru puterea discreționară nelimitată a instanțelor judecătorești (HCC nr.28 din 23 noiembrie 2015, §61).

Prin urmare, art.7 paragraful 1 din Convenție nu poate fi interpretat ca interzicând clarificarea graduală a regulilor răspunderii penale pe calea interpretării judiciare de la un caz la altul, cu condiția ca rezultatul să fie coerent cu substanța infracțiunii și să fie în mod rezonabil previzibil (A se vedea: *cauza Kafkaris împotriva Ciprului*, hot. din 12 februarie 2008, §141; *cauza Del Rio Prada împotriva Spaniei*, hot. din 21 octombrie 2013, §92, 93

Luând în calcul înaltele standarde europene, raportându-le la jurisprudența națională analizată mai sus (care am demonstrat este neunitară), deducem că dispozițiile art.243 alin.(1) lit. c) Cod penal, încalcă cerințele de claritate, precizie și previzibilitate, în opoziție cu principiul statului de drept, impuse de prevederile constituționale ale art.1 alin.(3), 22 și art.23 alin.(2) din Constituția Republicii Moldova, art.7 din Convenția Europeană.

În definitivă, subsumând toate argumentele descrise în prezenta sesizare, considerăm că păstrarea în continuare a textul de lege „*dobândirea, deținerea sau utilizarea bunurilor de către o persoană care știe că acestea constituie venituri ilicite*” consacrat în art.243 alin.(1) lit. c) Cod penal, reclamă un pericol real ca Republica Moldova să fie condamnată de către Curtea Europeană pentru încălcarea art.7 din Convenția Europeană și art.4 din Protocolul nr.7 la Convenția Europeană.

Mai mult ca atât, aducem la cunoștință că unele probleme ridicate în prezenta sesizare au existat și în legislația penală a altor state, fiind depășite anume prin instrumentarul excepției de neconstituționalitate. Bunăoară, prin Decizia Curții Constituționale a României nr.418 din 19 iunie 2018, forul de contencios constituțional român a admis excepția de neconstituționalitate ridicată de Tribunalul Mureș – Secția penală, din oficiu, în Dosarele

25

nr.2100/102/2013 și nr.5873/102/2013 și **a constatat că dispozițiile art.29 alin.(1) lit. c) din Legea nr.656/2002 pentru prevenirea și sancționarea spălării banilor** (constând în: *dobândirea, deținerea sau folosirea de bunuri, cunoscând că acestea provin din săvârșirea de infracțiuni*), precum și pentru instituirea unor măsuri de prevenire și combatere a finanțării terorismului în interpretarea dată prin Decizia Înaltei Curți de Casație și Justiție nr.16 din 8 iunie 2016 privind pronunțarea unei hotărâri prealabile, **în ceea ce privește subiectul activ al infracțiunii (pct.2 din dispozitiv), sunt neconstituționale.** Întrucât obiectul controlului de constituționalitate din Decizia Curții Constituționale a României nr.418 din 19 iunie 2018 este identic cu obiectul controlului de constituționalitate din prezenta sesizare, sugerăm Curții Constituționale a Republicii Moldova să se conducă de cele mai înalte standarde europene care au stat la baza declarării neconstituționalității dispoziției art.29 alin.(1) lit. c) din Legea României nr.656/2002 pentru prevenirea și sancționarea spălării banilor (*dobândirea, deținerea sau folosirea de bunuri, cunoscând că acestea provin din săvârșirea de infracțiuni*).

V. CERINȚELE AUTORULUI

Reieșind din cele relevate, în temeiul art.135 alin.(1) lit. a) din Constituția Republicii Moldova, art.4 alin.(1) lit. a), art.24 alin.(1) din Legea cu privire la Curtea Constituțională, art.4 alin.(1) lit. a), art.39 din Codul jurisdicției constituționale, art.7 alin.(3) din Codul de procedură penală,

SOLICIT:

1. Admiterea prezentei sesizări;
2. Exercițarea controlului constituționalității dispoziției de la art.243 alin.(1) lit. c) Cod penal, în partea ce ține de sintagma „*dobândirea, deținerea sau utilizarea bunurilor de către o persoană care știe că acestea constituie venituri ilicite*”, în măsura în care se interpretează că subiect al infracțiunii în această modalitate normativă poate fi și autorul infracțiunii din care provin veniturile ilicite (infracțiunea principală), prin prisma art.1 alin.(3), 22 și art.23 alin.(2) din Constituția Republicii Moldova, art.7 din Convenția Europeană și art.4 din Protocolul nr.7 la Convenția Europeană;
3. Declararea neconstituțională a sintagmei de la de la art.243 alin.(1) lit. c) Cod penal – „*dobândirea, deținerea sau utilizarea bunurilor de către o persoană care știe că acestea constituie venituri ilicite*”, în măsura în care se interpretează că subiect al infracțiunii în această modalitate normativă poate fi și autorul infracțiunii din care provin veniturile ilicite (infracțiunea principală), pe motiv că contravine art.1 alin.(3), 22 și art.23 alin.(2) din Constituția Republicii Moldova, art.7 din Convenția Europeană și art.4 din Protocolul nr.7 la Convenția Europeană.

VI. ALTE DATE REFERITOARE LA OBIECTUL SESIZĂRII

Curtea Constituțională a examinat anumite aspecte ce țin de neconstituționalitatea spălării banilor în:

- Decizia nr.104 din 17 octombrie 2017 de inadmisibilitate a sesizării nr. 132g/2017 privind excepția de neconstituționalitate a unor prevederi din articolul 243 alin. (1) lit.

a), b) și c) din Codul penal al Republicii Moldova nr.985-XV din 18 aprilie 2002 (spălarea banilor);

- Decizia nr.109 din 07 noiembrie 2017 de inadmisibilitate a sesizării nr.138g/2017 privind excepția de neconstituționalitate a unor prevederi din articolul 243 alineatul (1) literele a) și c) din Codul penal al Republicii Moldova nr.985-XV din 18 aprilie 2002 (spălarea banilor).

Atât prin sesizarea nr.132g/2017, cât și prin sesizarea nr. 138g/2017, autorii excepțiilor de neconstituționalitate au contestat prevederile art.243 alin. (1) lit. c) din Codul penal sub aspectul laturii subiective a infracțiunii incriminate. În motivarea excepției de neconstituționalitate, autorii au invocat, în esență, că textul „*trebuia să știe*” din articolul 243 alineatul (1) literele a) și c) din Codul penal [normă ce stabilește răspunderea pentru infracțiunea de spălare a banilor] nu asigură condițiile de calitate a legii privind previzibilitatea și claritatea. De asemenea, s-a menționat că textul în discuție încalcă și principiul prezumției nevinovăției, deoarece permite tragerea la răspundere penală a persoanei în lipsa vinovăției.

Referitor la prevederile invocate în prezenta sesizare – **motivele care stau la baza exercitării controlului de constituționalitate sunt altele decât cele ridicate și soluționate prin Decizia nr.104 din 17 octombrie 2017 și Decizia nr.109 din 07 noiembrie 2017.** Astfel, dacă în cazul sesizărilor nr.132g/2017 și nr. 138g/2017, prevederea art.243 alin. (1) lit. c) din Codul penal a fost contestată sub aspectul laturii subiective a infracțiunii incriminate, atunci prin prezenta sesizare textul contestat se referă la subiectul infracțiunii (în măsura în care se interpretează că subiect al infracțiunii în această modalitate normativă poate fie și autorul infracțiunii din care provin veniturile ilicite (infracțiunea principală)) și, mai mult ca atât, toate activitate infracționale – dobândirea, deținerea sau utilizarea bunurilor, se referă la „*persoana care știe că acestea constituie venituri ilicite*”, deci în contradictoriu cu sesizărilor nr.132g/2017 și nr.138g/2017 care au contestat sintagma „trebuia să știe”.

În concluzie, la caz nu există o hotărâre anterioară a Curții Constituționale având ca obiect prevederile contestate, ceea ce presupune lipsa vreunui impediment în vederea verificării constituționalității dispoziției de la art.243 alin.(1) lit. c) Cod penal, în partea ce ține de sintagma „*dobândirea, deținerea sau utilizarea bunurilor de către o persoană care știe că acestea constituie venituri ilicite*”, în măsura în care se interpretează că subiect al infracțiunii în această modalitate normativă poate fie și autorul infracțiunii din care provin veniturile ilicite (infracțiunea principală), prin prisma prevederilor art.1 alin.(3), 22 și art.23 alin.(2) din Constituția Republicii Moldova, art.7 din Convenția Europeană și art.4 din Protocolul nr.7 la Convenția Europeană.

VII. LISTA DOCUMENTELOR

1. Copia dispozitivului Sentinței Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani din 21.06.2017;
2. Extras din Sentinței Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani din data de 21.06. 2017 (p.95-96 din Sentință).

VIII. DECLARAȚIA ȘI SEMNĂTURA

Declar pe onoare că informațiile ce figurează în prezentul formular de sesizare sunt exacte.

Aureliu COLENCO, avocat, apărător al inculpatului **Ilan ȘOR** _____

Calaida Denis, avocat, apărător al inculpatului **Ilan ȘOR** _____

Dosarul nr.1a-1865/21
1-18212816-02-1a-19012021

ÎNCHEIERE

28 octombrie 2022

Colegiul penal al Curții de Apel Chișinău

În componența

Președintelui ședinței de judecată, judecător

Judecătorilor

Grefierului

Cu participarea:

Procurorului

Avocaților

Ion Bulhac

Gîrbu Silvia și Marcel Juganari

Natalia Nastasiu

Gheorghesțeanu Irina

Balan Iulian, Colenco Aureliu, Calaida Denis

a examinat în ședință publică, cererea avocaților Colenco Aureliu și Calaida Denis și cererea suplimentară depusă de către avocatul Balan Iulian cu privire la ridicarea excepției de neconstituționalitate, depuse în cadrul cauzei penale privind învinuirea lui Șor Ilan Miron, în comiterea infracțiunilor, prevăzute de art.190 alin.5), art.243 alin.3) lit.b) Cod Penal al Republicii Moldova și,

C O N S T A T Ă :

Prin sentința Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani din 21 iunie 2017, a fost recunoscut Șor Ilan fiul lui Miron, născut la vinovat de săvârșirea infracțiunilor, prevăzute de art. 196 alin.(4) și art.243 alin.(3) lit.b) din Codul penal și condamnat acesta pentru faptele săvârșite. A fost aplicat lui Șor Ilan pentru săvârșirea infracțiunii, prevăzute de art. 196 alin.(4) din Codul penal, o pedeapsă sub formă de închisoare pe un termen de 3 (trei) ani. A fost aplicat lui Șor Ilan pentru săvârșirea infracțiunii, prevăzute de art.243 alin.(3) lit.b) din Codul penal, o pedeapsă sub formă de închisoare pe un termen de - 6 (șase) ani. A fost stabilit lui Șor Ilan, conform art.84 alin.(1) din Codul penal, pentru concurs de infracțiuni, prin cumul parțial al pedepselor aplicate o pedeapsă definitivă sub formă de închisoare pe un termen de 7 (șapte) ani și 6 (șase) luni. A fost stabilită executarea pedepsei cu închisoare aplicată lui Șor Ilan, într-un penitenciar de tip semiînchis. A fost pusă în executare pedeapsa aplicată din momentul rămânerii definitive a prezentei sentințe. A fost înlocuită măsura preventivă „arestarea la domiciliu” aplicată în privința lui Șor Ilan cu liberarea provizorie sub control judiciar, până la devenirea sentinței definitive, eliberându-l imediat de sub strajă din sala de judecată, cu condiția că nu este arestat legal în alte cauze penale. A fost stabilit lui Șor Ilan următoarele restricții și obligațiuni: 1) să nu părăsească teritoriul Republicii Moldova, decât în condițiile stabilite de către instanță; 2) să comunice instanței de judecată orice schimbare de domiciliu; 3) să se prezinte la instanța de judecată ori de câte ori este citat; 4) să nu săvârșască acțiuni de natură să împiedice aflarea adevărului în cauza penală. Controlul executării sentinței în această latură se pune în sarcina Centrului Național Anticorupție. A fost admisă în principiu acțiunea civilă înaintată de partea civilă,

B.C. „Banca de Economii” S.A., urmând ca asupra cuantumului despăgubirilor cuvenite să hotărască instanța în ordinea procedurii civile. Au fost păstrate mijloacele materiale de probă, în dosarul penal pe perioada păstrării

Nefiind de acord cu sentința menționată, aceasta a fost contestată în ordine de apel, de către procurorul Andrei Băieșu, partea civile „Banca de Economii”, avocații Denis Ulabnov, Balan Iulian, Calaida Denis, Colenco Aureliu.

În cadrul examinării cauzei în ordine de apel, la data de 05.10.2022, avocații Colenco Aureliu și Calaida Denis au depus cerere privind ridicarea excepției de neconstituționalitate al art.243 alin.1) lit.c) Cod Penal, în partea ce ține de sintagma „dobândirea, deținerea sau utilizarea bunurilor de către o persoană care știe că acestea constituie venituri ilicite”, în măsura în care se interpretează ca subiect al infracțiunii în această modalitate normativă poate fi și autorul infracțiunii din care provin veniturile ilicite (infracțiunea principală), prin prisma art.1 alin.(3), 22 și art.23 alin.(2) din Constituția Republicii Moldova, art.7 din Convenția Europeană și art.4 din Protocolul nr.7 la Convenția Europeană, depuse în cadrul cauzei penale privind învinuirea lui Șor Ilan Miron, în comiterea infracțiunii, prevăzute de art.190 alin.5), art.243 alin.3) lit.b) Cod Penal al Republicii Moldova.

Autorii sesizării excepției de neconstituționalitate indică următoarele motive:

- potrivit art. 7 alin. (3) Cod de Procedură Penală, în cazul existenței incertitudinii cu privire la constituționalitatea legilor și a hotărârilor Parlamentului, a decretelor Președintelui Republicii Moldova, a hotărârilor și a ordonanțelor Guvernului, care urmează a fi aplicate în procesul judecării cauzei, instanța de judecată, din oficiu sau la cererea unui participant la proces, sesizează Curtea Constituțională pentru a se pronunța asupra constituționalității acestora;

- unul dintre capetele de acuzate imputate lui Ilan Șor constituie art. 243 alin. (3) lit. b) Cod Penal, care prevede: Acțiunile prevăzute la alin.(1) sau (2), săvârșite în proporții deosebit de mari. Deci. norma de la alin. (3) este o normă de trimitere, iar modalitatea faptică se desprinde din conținutul alin. (1) inclusiv. în acest sens, menționăm că avem incertitudini în privința constituționalității art. 243 alin. (1) lit. c) Cod Penal (argumentele le expunem în excepția de neconstituționalitate anexată la prezenta cerere), iar în privința aceasta urmează a se expune Curtea Constituțională;

- în conformitate cu alin. (3¹) din același articol, la ridicarea excepției de neconstituționalitate și la sesizarea Curții Constituționale, instanța de judecată nu este în drept să se pronunțe asupra temeiniciei sesizării sau asupra conformității normelor contestate cu prevederile Constituției, limitându-se la verificarea întrunirii următoarelor condiții: a) obiectul excepției intră în categoria actelor prevăzute la art.135 alin.(1) lit. a) din Constituție; b) excepția este ridicată de către una dintre părți sau de reprezentantul acesteia ori de către instanța de judecată din oficiu; c) prevederile contestate urmează a fi aplicate în procesul judecării cauzei; d) nu există o hotărâre anterioară a Curții Constituționale având ca obiect prevederile contestate;

- condițiile de admitere a prezentei cereri sunt întrunite reieșind din următoarele chestiuni: a) Tipul actului juridic intră în categoria actelor prevăzute la art. 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, care în cazul nostru este o lege organică; b) Subiectul este cu drept de sesizare (în cazul nostru excepția este ridicată de partea apărării în proces); c) Norma să fie aplicabilă în speță - „Componenta de infracțiune ce se incriminează lui Ilan Șor este spălarea de bani, care presupune o leșătură directă cu infracțiune principală din care a rezultat produsul infracțional cu care se operează

prin modalitățile normative stipulate la lit. a)-c) alin.(1) art.243 Cod penal. Astfel, infracțiunea principală este escrocheria în proporții deosebit de mari, prevăzută la art. 190 alin. (5) Cod penală [...]. Respectiv, modalitățile normative ale faptei prejudiciabile care i se incriminează lui Ilan Șor sunt [...]: - achiziționarea, deținerea sau utilizarea bunurilor de către o persoană care știe ori trebuia să știe că acestea constituie venituri ilicite”. La fel este important de menționat că în prezenta cauză se examinează și cererea de apel declarată de procuror împotriva sentinței din 17 iulie 2018, care optează inclusiv pentru recalificarea faptelor la art. 190 alin. (5). În situația respectivă, examinarea cauzei sub aspectul comiterii pretinsei infracțiuni predicat coroborat cu pretinsa infracțiunea ulterioară de spălare de bani, va determina instanța de apel să examineze apelul procurorului prin prisma așa-numitei achiziționări, dețineri sau utilizări a bunurilor de către o persoană care știe ori trebuia să știe că acestea constituie venituri ilicite. Respectiv, aplicare în speță va avea lit. a)-c) alin. (1) art. 243 Cod penal, în privință căruia avem dubii de constituționalitate; d) Norma aceasta nu a constituit obiectul examinării excepției de neconstituționalitate față de care Curtea s-a expus asupra constituționalității sau neconstituționalității sale - anterior Curtea Constituțională nu a examinat.

Ulterior la data de 26.10.2022, avocatul Balan Iulian a depus cerere suplimentară privind transmiterea la Curtea Constituțională a Republicii Moldova, sesizarea despre ridicarea excepției de neconstituționalitate a prevederilor de la art.243 alin.1) lit. b) Cod penal, în partea ce ține de sintagma „*venituri ilicite*”, în măsura în care se interpretează că subiect al infracțiunii în această modalitate normativă poate fi și autorul infracțiunii din care provin veniturile ilicite (infracțiunea principală), prin prisma art.1 alin.(3), 22 și art.23 alin.(2) din Constituția Republicii Moldova, art.7 din Convenția Europeană și art.4 din Protocolul nr.7 la Convenția Europeană; Declararea neconstituțională a sintagmei de la de la art.243 alin.(1) lit. b) Cod penal - „*care știe sau trebuia să știe că acestea constituie venituri ilicite*”, în măsura în care se interpretează că subiect al infracțiunii în această modalitate normativă poate fi și autorul infracțiunii din care provin veniturile ilicite (infracțiunea principală), pe motiv că contravine art.1 alin.(3), 22 și art.23 alin.(2) din Constituția Republicii Moldova, art.7 din Convenția Europeană și art.4 din Protocolul nr.7 la Convenția Europeană.

Autorul sesizării excepției de neconstituționalitate indică următoarele motive:

- exercitarea controlului constituționalității dispoziției de la art.243 alin.(1) lit. c) Cod penal, în partea ce ține de sintagma „*dobândirea, deținerea sau utilizarea bunurilor de către o persoană care știe că acestea constituie venituri ilicite*”, în măsura în care se interpretează că subiect al infracțiunii în această modalitate normativă poate fi și autorul infracțiunii din care provin veniturile ilicite (infracțiunea principală), prin prisma art.1 alin.(3), 22 și art.23 alin.(2) din Constituția Republicii Moldova, art.7 din Convenția Europeană și art.4 din Protocolul nr.7 la Convenția Europeană;

- declararea neconstituțională a sintagmei de la de la art.243 alin.(1) lit. c) Cod penal - „*dobândirea, deținerea sau utilizarea bunurilor de către o persoană care știe că acestea constituie venituri ilicite*”, în măsura în care se interpretează că subiect al infracțiunii în această modalitate normativă poate fi și autorul infracțiunii din care provin veniturile ilicite (infracțiunea principală), pe motiv că contravine art.1 alin.(3), 22 și art.23 alin.(2) din Constituția Republicii Moldova, art.7 din Convenția Europeană și art.4 din Protocolul nr.7 la Convenția Europeană. Argumentele de fapt

și de drept, astfel cum au fost formulate în cererea precitată supra, urmează a fi admisă, ori au fost identificate carențele legislative grave care denotă subiectivismul în cadrul actului de înfăptuire a justiției, subiectivism generat tocmai de caracterul ambiguu al textului de lege prevăzut la art.243 CP;

- în contextul cererii depuse de partea apărării și pentru nu a tergiversa examinarea cauzei prin formularea unei noi cereri, considerăm oportun exercitarea controlului constituționalității și dispoziției de la art.243 alin.1) lit. b) Cod penal. Argumentele de fapt și de drept precum și practica judiciară națională coroborată cu practica constantă a CEDO, la care se face referire în sesizarea de bază privind excepția de neconstituționalitate inițială, înglobează în sine argumente pertinente și pentru verificarea lit.b) de la art.243 CP;

- în susținerea celor invocate supra vin și Hotărârile Curții Constituționale cu privire la noțiunile venituri ilicite. La capitolul noțiunii de venituri ilicite, urmează a fi contrapusă Opinia Comisiei de la Veneția din data de 22.10.2022 Norma penală de la art.243 alin.1) lit. b) Cod penal are un caracter general și ambiguu, legiuitorul neindicând, în mod clar și de o manieră concretă, dacă subiectul infracțiunii poate sau nu să cunoască că veniturile sunt ilicite (autor al infracțiunii principale), respectiv este absolut imprezvizibil care este sfera de cuprindere a sintagmei „dobândirea, deținerea sau utilizarea de bunuri, știind că acestea constituie venituri ilicite”;

- în lipsă de previzibilitate, prevederea de la art.243 alin.1) lit. b) Cod penal are ca rezultat o supraincriminare a tuturor faptelor penale producătoare de venituri ilicite urmate de normala utilizare a produsului infracțional de către autorul infracțiunii sau de către o altă persoană. Mai mult ca atât, infracțiunea de spălare de bani trebuie să aibă o componentă frauduloasă, de deghizare, de încercare de pierdere a urmei provenienței ilicite a bunurilor, însă textul de la art.243 alin.1) lit. c) Cod penal nu îndeplinește respectivele standarde și, în aceste condiții, infracțiunea de spălare de bani este greu de diferențiat de o altă infracțiune conexasă - art.199 Cod penal. Sintagma de la art.243 alin.1) lit. b) Cod penal - „de către o persoană care știe că acestea constituie venituri ilicite” este absolut imprezvizibilă, întrucât poate fi tratată în cel puțin în două moduri diametral opuse:

1. poate fi interpretată în legătură cu poziția psihică a autorului infracțiunii principale, însemnând că se impune ca acesta să nu se afle în eroare asupra caracterului penal al faptei săvârșite, deoarece, în caz contrar, antijuridicitatea infracțiunii de spălare de bani, dar și a infracțiunii principale, ar fi înlăturată;

2. poate fi interpretată că este folosită de legiuitor pentru a exclude din sfera subiecților infracțiunii persoanele implicate în comiterea infracțiunii principale;

- în concluzie, la caz nu există o hotărâre anterioară a Curții Constituționale având ca obiect prevederile contestate, ceea ce presupune lipsa vreunui impediment în vederea verificării constituționalității dispoziției de la art.243 alin.1) lit. b) Cod penal, în partea ce ține de sintagma „venituri ilicite”, Reieșind din cele relevate, în temeiul art.135 alin.1) lit. a) din Constituția Republicii Moldova, art.4 alin.1) lit. a), art.24 alin.1) din Legea cu privire la Curtea Constituțională, art.4 alin.1) lit. a), art.39 din Codul jurisdicțional.

În ședința instanței de apel, avocații Balan Iulian, Colenco Aureliu, Calaida Denis în interesul lui Șor Ilan au solicitat admiterea cererii avocaților Colenco Aureliu și Calaida Denis și cererea suplimentară depusă de către avocatul Balan Iulian cu privire la ridicarea excepției de neconstituționalitate, depuse în cadrul

cauzei penale privind învinuirea lui Șor Ilan Miron, în comiterea infracțiunii, prevăzute de art.190 alin.5), art.243 alin.3) lit.b) Cod Penal al Republicii Moldova.

Procurorul Gheorghesțeanu Irina a solicitat a refuza cererea avocaților Colenco Aureliu și Calaida Denis și cererea suplimentară depusă de către avocatul Balan Iulian cu privire la ridicarea excepției de neconstituționalitate, depuse în cadrul cauzei penale privind învinuirea lui Șor Ilan Miron, în comiterea infracțiunii, prevăzute de art.190 alin.5), art.243 alin.3) lit.b) Cod Penal al Republicii Moldova.

Audiind participanții la proces, studiind materialele dosarului, Colegiul Penal consideră că, cererea avocaților Colenco Aureliu și Calaida Denis cu privire la ridicarea excepției de neconstituționalitate urmează a fi refuzată, cererea suplimentară depusă de către avocatul Balan Iulian privind transmiterea la Curtea Constituțională a Republicii Moldova, sesizarea despre ridicarea excepției de neconstituționalitate a prevederilor de la art.243 alin.1) lit. b) Cod penal, în partea ce ține de sintagma „venituri ilicite”, în măsura în care se interpretează că subiect al infracțiunii în această modalitate normativă poate fi și autorul infracțiunii din care provin veniturile ilicite (infracțiunea principală), prin prisma art.1 alin.(3), 22 și art.23 alin.(2) din Constituția Republicii Moldova, art.7 din Convenția Europeană și art.4 din Protocolul nr.7 la Convenția Europeană; Declararea neconstituțională a sintagmei de la de la art.243 alin.(1) lit. b) Cod penal - „care știe sau trebuia să știe că acestea constituie venituri ilicite”, în măsura în care se interpretează că subiect al infracțiunii în această modalitate normativă poate fi și autorul infracțiunii din care provin veniturile ilicite (infracțiunea principală), pe motiv că contravine art.1 alin.(3), 22 și art.23 alin.(2) din Constituția Republicii Moldova, art.7 din Convenția Europeană și art.4 din Protocolul nr.7 la Convenția Europeană urmează a fi admisă, din următoarele considerente:

În conformitate cu prevederile art. 7 al. (3) din Codul de procedură penală, dacă, în procesul judecării cauzei, instanța constată că norma juridică ce urmează a fi aplicată contravine prevederilor Constituției și este expusă într-un act juridic care poate fi supus controlului constituționalității, judecarea cauzei se suspendă, se informează Curtea Supremă de Justiție care, la rândul său, sesizează Curtea Constituțională.

În temeiul prevederilor art.7 alin.(3/1) Codul de procedură penală, la ridicarea excepției de neconstituționalitate și la sesizarea Curții Constituționale, instanța de judecată nu este în drept să se pronunțe asupra temeiniciei sesizării sau asupra conformității normelor contestate cu prevederile Constituției, limitându-se la verificarea întrunirii următoarelor condiții:

- a) obiectul excepției intră în categoria actelor prevăzute la art.135 alin.(1) lit.a) din Constituție;
- b) excepția este ridicată de către una dintre părți sau de reprezentantul acesteia ori de către instanța de judecată din oficiu;
- c) prevederile contestate urmează a fi aplicate în procesul judecării cauzei;
- d) nu există o hotărâre anterioară a Curții Constituționale având ca obiect prevederile contestate.

Conform prevederilor art.135 alin.(1) lit.g) din Constituție, art.4 alin.(1) lit.g) din Legea cu privire la Curtea Constituțională și art.(4) alin.(1) lit.g) din Codul jurisdicției constituționale, rezolvarea excepțiilor de neconstituționalitate a actelor normative ține de competența Curții Constituționale.

184

Prin Hotărârea nr.2 din 09.02.2016 pentru interpretarea art.135 alin.(l) lit a) și g) din Constituția Republicii Moldova, Curtea Constituțională a hotărât: în sensul art.135 alin.(1) lit.a) și g) coroborat cu art.20, 115, 116 din Constituție:

- în cazul existenței incertitudinii privind constituționalitatea legilor, hotărârilor Parlamentului, decretelor Președintelui Republicii Moldova, hotărârilor și ordonanțelor Guvernului, ce urmează a fi aplicate la soluționarea unei cauze aflate pe rolul său, instanța de judecată este obligată să sesizeze Curtea Constituțională; excepția de neconstituționalitate poate fi ridicată în fața instanței de judecată de către oricare dintre părți sau de reprezentantul acesteia, precum și de către instanța de judecată din oficiu;

- sesizarea privind controlul constituționalității unor norme ce urmează a fi aplicate la soluționarea unei cauze se prezintă direct Curții Constituționale de către judecătorii/completele de judecată din cadrul Curții Supreme de Justiție, Curților de Apel și judecătorilor, pe rolul cărora se află cauza;

- judecătorul ordinar nu se pronunță asupra temeiniciei sesizării sau conformității cu Constituția a normelor contestate, limitându-se exclusiv la verificarea următoarelor condiții:

1) obiectul excepției intră în categoria actelor cuprinse la art.135 alin.1 lit.a) din Constituție;

2) excepția este ridicată de către una din părți sau reprezentantul acesteia, sau indică că este ridicată de către instanța de judecată din oficiu;

3) prevederile contestate urmează a fi aplicate la soluționarea cauzei;

4) nu există o hotărâre anterioară a Curții având ca obiect prevederile contestate.

Referitor la cererea avocaților Colenco Aureliu și Calaida Denis privind ridicarea excepției de neconstituționalitate, Colegiul Penal reține că, se invocă neconstituționalitatea dispozițiilor cuprinse în textul art.243 alin.1) lit.c) Cod Penal, în partea în partea ce ține de sintagma „dobândirea, deținerea sau utilizarea bunurilor de către o persoană care știe că acestea constituie venituri ilicite”, în măsura în care se interpretează că subiect al infracțiunii în această modalitate normativă poate fi și autorul infracțiunii din care provin veniturile ilicite (infracțiunea principală), prin prisma art.1 alin.(3), 22 și art.23 alin.(2) din Constituția Republicii Moldova, art.7 din Convenția Europeană și art.4 din Protocolul nr.7 la Convenția Europeană, depuse în cadrul cauzei penale privind învinuirea lui Șor Ilan Miron, în comiterea infracțiunii, prevăzute de art.190 alin.5), art.243 alin.3) lit.b) Cod Penal al Republicii Moldova, urmează a fi respinsă ca nefondată.

Colegiul penal reiterează că potrivit articolului 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, Curtea Constituțională exercită controlul constituționalității:

a) legilor și hotărârilor Parlamentului;

b) decretelor Președintelui Republicii Moldova;

c) hotărârilor și ordonanțelor Guvernului.

Excepția de neconstituționalitate poate fi ridicată asupra actelor cuprinse la articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție:

a) în vigoare;

b) care nu mai sunt în vigoare, dacă sub imperiul acestora s-au născut raporturi juridice care continuă să producă efecte iar norma este aplicabilă raporturilor juridice litigioase și este determinantă în soluționarea cauzei.

De asemenea Colegiul penal reține că, prin Hotărârea Curții Constituționale nr. 2 din 9 februarie 2016 pentru interpretarea articolului 135 alin. (1) lit. a) și lit. g) din Constituție, a fost explicată modalitatea de aplicare a instituției excepției de neconstituționalitate. Astfel, Colegiul Penal reiterează că, excepția de neconstituționalitate poate fi ridicată în cazul existenței incertitudinii privind constituționalitatea legilor, hotărârilor Parlamentului, decretelor Președintelui Republicii Moldova, hotărârilor și ordonanțelor Guvernului, ce urmează a fi aplicate la soluționarea unei cauze aflate pe rolul instanței de judecată.

În același timp, în pct. 54 din Hotărârea Curții Constituționale, enunțată supra, excepția de neconstituționalitate este un mijloc de apărare, prin care partea chemată în fața unei instanțe de judecată invocă neconstituționalitatea unei norme legale. Excepția de neconstituționalitate, cu particularitățile sale, reprezintă un mijloc de acces indirect al persoanelor la instanța de contencios constituțional prin intermediul instanței de judecată.

Totodată, Curtea relevă că, excepția de neconstituționalitate reprezintă o problemă juridică, a cărei rezolvare trebuie să preceadă soluționarea litigiului cu care este conexă. Astfel, Curtea reiterează că aplicabilitatea normei contestate pentru soluționarea litigiului principal este o condiție primordială pentru admisibilitatea sesizării și examinarea acesteia în fond.

Prin urmare, Curtea subliniază că, instanței de judecată îi revine obligația de a verifica dacă excepția întrunește condițiile necesare pentru a sesiza Curtea Constituțională, inclusiv dacă norma a cărei neconstituționalitate se invocă este incidentă la soluționarea fondului cauzei, ceea ce s-a omis în respectiva speță.”

Subsecvent celor enunțate, Colegiul penal conchide că deși, obiectul excepției la caz intră în categoria actelor cuprinse la art.135 alin.(1) lit.a) din Constituție, și anume, că aceasta este ridicată de către partea la proces, totuși prevederile contestate nu sunt aplicate în procesul judecării cauzei, or inculpatul Șor Ilan fiul lui Miron, este învinuit de săvârșirea infracțiunilor, prevăzute de art. 190 alin.(5) și art.243 alin.(3) lit.b) din Codul penal, cu semnele calificative prevăzute la al.(1) lit.lit.a), b) Cod Penal, iar la caz se solicită declararea neconstituționalității dispozițiilor cuprinse în textul art.243 alin.1) lit.c) Cod Penal.

În temeiul prevederilor art.7 alin.(3/3) Cod de procedură penală, dacă nu sunt întrunite cumulativ condițiile indicate la alin.(3/1), instanța de judecată refuză, prin încheiere, ridicarea excepției de neconstituționalitate. Încheierea instanței de judecată este definitivă, însă argumentele privind dezacordul cu aceasta pot fi invocate în apel sau, după caz, în recurs împotriva hotărârii în fond.

Reieșind din cele enunțate, Colegiul Penal consideră necesar de a refuza cererea avocaților Colenco Aureliu și Calaida Denis cu privire la ridicarea excepției de neconstituționalitate al art.243 alin.1) lit.c) Cod Penal, în partea ce ține de sintagma „dobândirea, deținerea sau utilizarea bunurilor de către o persoană care știe că acestea constituie venituri ilicite”, în măsura în care se interpretează că subiect al infracțiunii în această modalitate normativă poate fi și autorul infracțiunii din care provin veniturile ilicite (infracțiunea principală), prin prisma art.1 alin.(3), 22 și art.23 alin.(2) din Constituția Republicii Moldova, art.7 din Convenția Europeană și art.4 din Protocolul nr.7 la Convenția Europeană, depuse în cadrul cauzei penale privind învinuirea lui Șor Ilan Miron, în comiterea infracțiunii, prevăzute de art.190 alin.5), art.243 alin.3) lit.b) Cod Penal al Republicii Moldova.

Referitor la cererea suplimentară depusă de către avocatul Balan Iulian privind transmiterea la Curtea Constituțională a Republicii Moldova, sesizarea despre ridicarea excepției de neconstituționalitate a prevederilor de la art.243 alin.1) lit. b) Cod penal, în partea ce ține de sintagma „venituri ilicite”, în măsura în care se interpretează că subiect al infracțiunii în această modalitate normativă poate fi și autorul infracțiunii din care provin veniturile ilicite (infracțiunea principală), prin prisma art.1 alin.(3), 22 și art.23 alin.(2) din Constituția Republicii Moldova, art.7 din Convenția Europeană și art.4 din Protocolul nr.7 la Convenția Europeană; Declarația neconstituțională a sintagmei de la de la art.243 alin.(1) lit. b) Cod penal - „care știe sau trebuia să știe că acestea constituie venituri ilicite”, Colegiul penal reiterează că, în temeiul prevederilor art.4 alin.(1) Constituția Republicii Moldova, dispozițiile constituționale privind drepturile și libertățile omului se interpretează și se aplică în concordanță cu Declarația Universală a Drepturilor Omului, cu pactele și cu celelalte tratate la care Republica Moldova este parte.

În temeiul prevederilor art. 342 Cod de procedură penală, toate chestiunile care apar în timpul judecării cauzei se soluționează prin încheiere a instanței de judecată.

Încheierile privind măsurile preventive, de ocrotire și asigurătorii, recuzările, declinarea de competență, strămutarea cauzei, dispunerea expertizei, precum și încheierile interlocutorii, se adoptă sub formă de documente aparte și se semnează de judecător sau, după caz, de toți judecătorii din completul de judecată. Încheierile instanței asupra celorlalte chestiuni se includ în procesul-verbal al ședinței de judecată. Încheierile date pe parcursul judecării cauzei se pronunță public.

Totodată, conform dispozițiilor art. 364 Cod de procedură penală, președintele ședinței întreabă fiecare parte în proces dacă are careva cereri sau demersuri. Cererile sau demersurile formulate vor fi argumentate, iar dacă se solicită administrarea unor probe noi, se vor indica faptele și circumstanțele ce urmează a fi dovedite, mijloacele prin care pot fi administrate aceste probe, locul unde se află acestea, iar în privința martorilor, experților și specialiștilor se va indica identitatea și adresa lor în cazul în care partea nu poate asigura prezența lor în instanța de judecată. Cererile sau demersurile formulate se soluționează de către instanță după audierea opiniilor celorlalte părți asupra cerințelor înaintate. Părțile pot prezenta și cere administrarea probelor și în cursul cercetării judecătorești.

În aceeași ordine de idei, Colegiul penal reține că în conformitate cu prevederile art.7 alin.(2) Cod de procedură penală, dacă există neconcordanțe între prevederile tratatelor internaționale în domeniul drepturilor și libertăților fundamentale ale omului la care Republica Moldova este parte și prevederile prezentului cod, prioritate au reglementările internaționale.

În temeiul aliniatului (3) al aceleiași norme, în cazul existenței incertitudinii cu privire la constituționalitatea legilor și a hotărârilor Parlamentului, a decretelor Președintelui Republicii Moldova, a hotărârilor și a ordonanțelor Guvernului, care urmează a fi aplicate în procesul judecării cauzei, instanța de judecată, din oficiu sau la cererea unui participant la proces, sesizează Curtea Constituțională pentru a se pronunța asupra constituționalității acestora.

Iar, în baza alin.(3¹) al normei menționate, la ridicarea excepției de neconstituționalitate și la sesizarea Curții Constituționale, instanța de judecată nu este în drept să se pronunțe asupra temeiniciei sesizării sau asupra conformității normelor contestate cu prevederile Constituției, limitându-se la verificarea întrunirii

190

următoarelor condiții: a) obiectul excepției intră în categoria actelor prevăzute la art.135 alin.(1) lit.a) din Constituție; b) excepția este ridicată de către una dintre părți sau de reprezentantul acesteia ori de către instanța de judecată din oficiu; c) prevederile contestate urmează a fi aplicate în procesul judecării cauzei; d) nu există o hotărâre anterioară a Curții Constituționale având ca obiect prevederile contestate.

Conform prevederilor art. 135 alin. (1) lit. g) din Constituția RM, Curtea Constituțională rezolvă cazurile excepționale de neconstituționalitate a actelor juridice, sesizate de Curtea Supremă de Justiție.

Prin Hotărârea Curții Constituționale RM nr. 2 din 09.02.2016 pentru interpretarea articolului 135 alin. (1) lit. a) și g) din Constituția Republicii Moldova (excepția de neconstituționalitate) s-a examinat sesizarea depusă la Curtea Constituțională la 9 decembrie 2015, în temeiul articolelor 135 alin. (1) lit. b) din Constituție, art. 25 lit. d) din Legea cu privire la Curtea Constituțională și 38 alin. (1) lit. d) din Codul jurisdicției constituționale, de către Curtea Supremă de Justiție, pentru interpretarea articolului 135 alin.(1) lit. g) din Constituția Republicii Moldova hotărând: În cazul existenței incertitudinii privind constituționalitatea legilor, hotărârilor Parlamentului, decretelor Președintelui Republicii Moldova, hotărârilor și ordonanțelor Guvernului, ce urmează a fi aplicate la soluționarea unei cauze aflate pe rolul său, instanța de judecată este obligată să sesizeze Curtea Constituțională; excepția de neconstituționalitate poate fi ridicată în fața instanței de judecată de către oricare dintre părți sau reprezentantul acesteia, precum și de către instanța de judecată din oficiu; sesizarea privind controlul constituționalității unor norme ce urmează a fi aplicate la soluționarea unei cauze se prezintă direct Curții Constituționale de către judecătorii/completele de judecată din cadrul Curții Supreme de Justiție, curților de apel și judecătoriilor, pe rolul cărora se află cauza; judecătorul ordinar nu se pronunță asupra temeiniciei sesizării sau asupra conformității cu Constituția a normelor contestate, limitându-se exclusiv la verificarea întrunirii următoarelor condiții:

- obiectul excepției intră în categoria actelor cuprinse la articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție;
- excepția este ridicată de către una din părți sau reprezentantul acesteia, sau indică că este ridicată de către instanța de judecată din oficiu;
- prevederile contestate urmează a fi aplicate la soluționarea cauzei;
- nu există o hotărâre anterioară a Curții având ca obiect prevederile contestate.

Până la adoptarea de către Parlament a reglementărilor în executarea prezentei hotărâri, sesizarea privind excepția de neconstituționalitate se prezintă Curții Constituționale de către judecătorii/completele de judecată din cadrul Curții Supreme de Justiție, curților de apel și judecătoriilor, pe rolul cărora se află cauza, în temeiul aplicării directe a articolului 135 alineatul (1), lit. a) și g) din Constituție și astfel cum au fost explicate în prezenta hotărâre, în conformitate cu considerentele menționate în cuprinsul acesteia și al Regulamentului privind procedura de examinare a sesizărilor depuse la Curtea Constituțională.

Conform prevederilor art. 135 alin.(1) lit. a) din Constituția Republicii Moldova, Curtea Constituțională exercită, la sesizare, controlul constituționalității legilor și hotărârilor Parlamentului, a decretelor Președintelui Republicii Moldova, a hotărârilor și ordonanțelor Guvernului, precum și a tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte.

681

Instanța de apel, verificând întrunirea condițiilor invocate în Hotărârea Curții Constituționale RM nr. 2 din 09.02.2016, în cererea înaintată de către avocatul Balan Iulian și stabilind întrunirea condițiilor menționate, a ajuns la concluzia cu privire la admiterea cererii suplimentare privind sesizarea Curții Constituționale în privința verificării controlului constituționalității a prevederilor de la art.243 alin.1) lit. b) Cod penal, în partea ce ține de sintagma „venituri ilicite”, în măsura în care se interpretează că subiect al infracțiunii în această modalitate normativă poate fi și autorul infracțiunii din care provin veniturile ilicite (infracțiunea principală), prin prisma art.1 alin.(3), 22 și art.23 alin.(2) din Constituția Republicii Moldova, art.7 din Convenția Europeană și art.4 din Protocolul nr.7 la Convenția Europeană; Declararea neconstituțională a sintagmei de la de la art.243 alin.(1) lit. b) Cod penal - „care știe sau trebuia să știe că acestea constituie venituri ilicite”, în măsura în care se interpretează că subiect al infracțiunii în această modalitate normativă poate fi și autorul infracțiunii din care provin veniturile ilicite (infracțiunea principală), pe motiv că contravine art.1 alin.(3), 22 și art.23 alin.(2) din Constituția Republicii Moldova, art.7 din Convenția Europeană și art.4 din Protocolul nr.7 la Convenția Europeană.

În conformitate cu prevederile art. art. 7, 342 Cod de procedură penală, art. 135 alin. (1) lit. a) și g) Constituția Republicii Moldova, Colegiul penal al Curții de Apel Chișinău,

D I S P U N E:

Se refuză cererea avocaților Colenco Aureliu și Calaida Denis cu privire la ridicarea excepției de neconstituționalitate al art.243 alin.1) lit.c) Cod Penal, în partea ce ține de sintagma „dobândirea, deținerea sau utilizarea bunurilor de către o persoană care știe că acestea constituie venituri ilicite”, în măsura în care se interpretează că subiect al infracțiunii în această modalitate normativă poate fi și autorul infracțiunii din care provin veniturile ilicite (infracțiunea principală), prin prisma art.1 alin.(3), 22 și art.23 alin.(2) din Constituția Republicii Moldova, art.7 din Convenția Europeană și art.4 din Protocolul nr.7 la Convenția Europeană, depuse în cadrul cauzei penale privind învinuirea lui Șor Ilan Miron, în comiterea infracțiunii, prevăzute de art.190 alin.5), art.243 alin.3) lit.b) Cod Penal al Republicii Moldova.

Se admite cererea suplimentară a avocatului Balan Iulian privind transmiterea la Curtea Constituțională a Republicii Moldova, sesizarea despre ridicarea excepției de neconstituționalitate a prevederilor de la art.243 alin.1) lit. b) Cod penal, în partea ce ține de sintagma „venituri ilicite”, în măsura în care se interpretează că subiect al infracțiunii în această modalitate normativă poate fi și autorul infracțiunii din care provin veniturile ilicite (infracțiunea principală), prin prisma art.1 alin.(3), 22 și art.23 alin.(2) din Constituția Republicii Moldova, art.7 din Convenția Europeană și art.4 din Protocolul nr.7 la Convenția Europeană, depusă în cadrul cauzei penale privind învinuirea lui Șor Ilan Miron, în comiterea infracțiunii, prevăzute de art.190 alin.5), art.243 alin.3) lit.b) Cod Penal al Republicii Moldova.

Se ridică excepția de neconstituționalitate privind controlul constituționalității a prevederilor de la art.243 alin.1) lit. b) Cod penal, în partea ce ține de sintagma „venituri ilicite”, în măsura în care se interpretează că subiect al infracțiunii în această modalitate normativă poate fi și autorul infracțiunii din care provin veniturile ilicite (infracțiunea principală), prin prisma art.1 alin.(3), 22 și art.23 alin.(2) din Constituția Republicii Moldova, art.7 din Convenția Europeană și art.4 din Protocolul

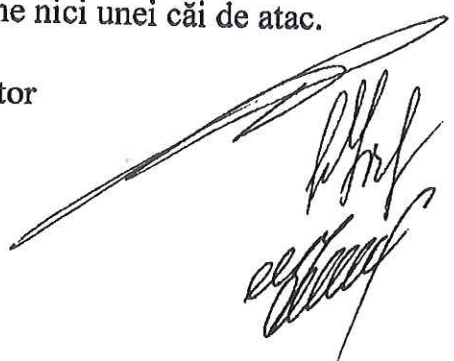
132

nr.7 la Convenția Europeană; Declarația neconstituțională a sintagmei de la de la art.243 alin.(1) lit. b) Cod penal - „care știe sau trebuia să știe că acestea constituie venituri ilicite”, în măsura în care se interpretează că subiect al infracțiunii în această modalitate normativă poate fi și autorul infracțiunii din care provin veniturile ilicite (infracțiunea principală), pe motiv că contravine art.1 alin.(3), 22 și art.23 alin.(2) din Constituția Republicii Moldova, art.7 din Convenția Europeană și art.4 din Protocolul nr.7 la Convenția Europeană.

Încheierea nu se supune nici unei căi de atac.

Președintele ședinței, judecător

Judecători

Ion Bulhac

Silvia Gîrbu

Marcel Juganari

Copia corespunde originalului

Judecător

Ion Bulhac